

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUĎĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

Gamblerství
Diplomová práce

České Budějovice 2011

Vedoucí diplomové práce:
Mgr. Renata Jandová

Vypracovala:
Nikola Pospíšilová

Prohlášení

Diplomová práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích,
dne 22. března 2011

Nikola Pospíšilová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své práce Mgr. Renatě Jandové za vedení diplomové práce a čas strávený při konzultacích. Děkuji také za podporu, rady, inspiraci a diskuse.

OBSAH

Úvod.....	5
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1. Závislost.....	8
1.1 Příčiny vzniku závislosti.....	11
1.2 Podmínky vzniku závislosti.....	12
1.3 Zadlužování závislých jako společenský problém.....	13
2. Patologické hráčství.....	15
2.1 Typy patologického hráčství.....	18
2.2 Projevy patologického hráčství.....	21
2.3 Stádia patologického hráčství.....	24
2.4 Ohrožené skupiny.....	27
2.5 Rizika hazardu.....	29
3. Pubescence.....	31
3.1 Pubescence a vznik závislosti.....	32
3.2 Pubescenti jako patologičtí hráči.....	33
3.3 Vliv na rodinu.....	34
4. Diagnostika a pomoc při zvládnání problémů s hazardní hrou na základní škole.....	38
4.1 Žák se nechce svěřit.....	38
4.2 Jak žákům naslouchat.....	39
4.3 Jak s žákem komunikovat.....	40
4.4 Kde hledat odbornou pomoc.....	44
4.5 Formy léčby.....	47
5. Prevence.....	49
5.1 Prevence a jednotlivec.....	51
5.2 Prevence v rodině.....	51
5.3 Prevence ve škole.....	52
5.3.1 Základní programy pro prevenci na školách.....	53
5.4 Prevence a sdělovací prostředky.....	55
5.5 Prevence a společnost.....	55
6. Situace v České republice.....	57
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	61
1. Cíl praktické části.....	62
2. Stanovené hypotézy.....	63
3. Popis zkoumaného vzorku.....	65
4. Metoda praktické části.....	66
5. Vyhodnocení dotazníků.....	68
6. Závěr praktické části.....	116
Závěr.....	119
Seznam použité literatury.....	121
Resumé.....	126
Summary.....	127
Přílohy.....	128

ÚVOD

Život v současné moderní společnosti s sebou přináší mnoho výhod a vymožeností, které člověku pobyt na světě do značné míry usnadňují. Spoléháme se na technické pomůcky jako jsou například počítače, přístroje používané ve zdravotnictví, automobily, letadla a mnoho dalších produktů moderní společnosti, které přináší komfort *bezstarostného* života. Většinu informací hledáme na internetu, který je pro mnohé z nás v poslední době také nezbytným společníkem při každodenní komunikaci s okolním světem, zaměstnavateli i přáteli. Většina z nás zjišťuje, že stále více času tráví právě v tomto virtuálním světě, který se stává jakousi náhražkou za svět reálný. Avšak moderní doba nepřináší pouze pozitivní hodnoty. Člověk se velice často ocitá v nejistotě. Nezaměstnanost, zadluženost, kriminalita, alkoholismus nebo toxikomanie jsou výčtem jen několika málo faktorů, které se ve společnosti vyskytují a její členy bezprostředně ohrožují. V České republice se od roku 1989 společnost potýká s dalším patologickým jevem a tím je gamblerství. Závislost na hracích automatech propadlo od sametové revoluce již mnoho lidí a jejich počet se s postupem času bohužel stále zvyšuje. Patologické hráčství je celospolečenským problémem, který se nevyhýbá starým ani mladým, mužům ani ženám. Je velmi důležité, aby tato závislost, stejně jako závislosti jiné, nebyla brána na lehkou váhu. Gamblerství může pro člověka, který této vášni propadl, znamenat řadu problémů počínaje problémy v zaměstnání, rodině a konče naprostým vyloučením daného jedince ze společnosti. Patologičtí hráči často ztrácejí nejen veškeré své finance, přátele, rodinu a blízké, ale i svůj sociální status. Dostávají se až na úplné dno

společnosti a pouze některým se podaří od tohoto dna znovu odrazit a začít žít nový lepší život.

Tato diplomová práce zaměřená na téma gamblerství se skládá ze dvou hlavních částí - teoretické a praktické. V první praktické části diplomové práce se zabývám nejprve problematikou závislostí všeobecně. Zaměřuji se především na příčiny a podmínky jejich vzniku. Patologické hráčství jako konkrétní typ závislosti se pokouším popsat v druhé kapitole, která je zaměřena na vysvětlení pojmu gamblerství, zmiňuji jeho typy, projevy, stádia a rizika, které tato závislost přináší. Zmiňuji se také o skupinách lidí, které mohou být gamblerstvím ohroženy více než ostatní. Třetí kapitola praktické části je věnována vývojovému období pubescence. Právě v tomto období jsou mladiství přímo ohroženi možností vzniku závislosti. Pokouším se také o zhodnocení vlivu závislosti na život rodiny. Ve čtvrté kapitole nastiňuji možnosti diagnostiky a pomoci při výskytu závislosti. Předposlední pátá kapitola je zaměřena na prevenci. Zamýšlím se nad otázkou, co může udělat jednotlivec, rodina, média, společnost a škola. Vyhodnocuji a popisuji jednotlivé preventivní programy z hlediska jejich úspěšnosti. Poslední kapitolu věnuji zhodnocení současné situace v České republice. Zaměřuji se především na platný loterijní zákon a pro ilustraci uvádím data získaná na internetovém portálu Ministerstva financí České republiky.

V praktické části se snažím zmapovat současný stav gamblerství na 2. stupni základních škol a pokouším se zjistit, zda existují rozdíly mezi velkým městem, malým městem a vesnicí. Jako diagnostickou metodu používám dotazník, jehož vyhodnocení doplňuji o jednoduché statistické výpočty.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Závislost

Závislost. Fenomén vyskytující se napříč naší planetou, společnostmi, kulturami i věkovými kategoriemi. V dnešní době snad není možné nalézt jedince, který by si pod slovem závislost nedovedl nic představit. Snad každý se do styku se závislostí dostal, ať už se jednalo o zkušenost vlastní nebo o zkušenost zprostředkovanou druhou osobou.

Závislý člověk je jako loutka. Loutka, která je zmítána v začarovaném kruhu neustále se probouzející touhy po zakázané látce, jíž střídají pocity beznaděje, viny, touhy vymanit se.

Alkohol, drogy, prášky, automaty. To je jen malý výčet toho, co v člověku může závislost vzbudit. Poměrně hodně se v naší společnosti hovoří o nebezpečí vzniku závislosti na alkoholu a drogách. Čas od času je zmiňováno nebezpečí léků a v nich obsažených účinných látek, které mohou vést ke vzniku závislosti. Gamblerství, závislost na hraní, patologické hráčství. Všechny tyto názvy pod sebou skrývají jedno zlo, které se v České republice rozmáhá od roku 1989 stále více. I přesto, že v okolních státech se vlády více či méně snaží s tímto problémem bojovat, u nás je tato závislost do značné míry stále podceňována. Jestliže se o patologickém hráčství veřejně hovoří, jedná se většinou pouze o povrchní zmínku o nějakém gamblerovi, který vykradl tu či onu hernu za účelem získat finanční prostředky na další hru. Článků nebo dokonce snad televizních pořadů zaměřených na tuto problematiku je žalostně málo. A přitom je tak důležité o závislostech všeho druhu hovořit.

Závislost je zlo. Zlo typické pro lidskou společnost, se kterým si lidské pokolení stále neví příliš rady. Ano, existují preventivní programy. Osvěta je směřována ke stále mladším dětem. Avšak vzniku závislostí tato skutečnost

zatím bohužel není schopna zabránit. Člověk, jeho fyzická a psychická složka, je příliš snadno zranitelný. Mnozí z nás jsou díky svým psychickým a fyzickým předpokladům ke vzniku závislosti náchylnější a je jedno, zda se jedná o závislost na alkoholu, tabáku, psychotropních látkách, automatech, práci či nakupování.

Definice závislosti

Podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí lze závislost definovat následovně: "Závislost je skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Centrální popisnou charakteristikou závislosti je touha (často silná, někdy přemáhající) brát psychoaktivní látky (které mohou, avšak nemusí být lékařsky předepsány), alkohol nebo tabák. Návrat k užívání látky po období abstinence často vede k rychlejšímu znovuobjevení jiných rysů závislosti, než je tomu u jedinců, u nichž se závislost nevyskytuje." (Nešpor, 2007, str. 9)

Syndrom závislosti lze definovat u jedince, u kterého se po dobu alespoň jednoho měsíce nebo opakovaně v kratších obdobích v průběhu jednoho roku společně vyskytují alespoň tři z následujících projevů:

1. silná touha nebo nutkání získat látku
2. zhoršená schopnost sebeovládání týkající se užívané látky a neúspěšné pokusy její užívání regulovat
3. projevy odvykacího stavu v momentě, kdy látku neužívá
4. změna tolerance vůči látce

5. opuštění nebo zredukování ostatních zálib z důvodu zaujetí užíváním látky, většinu času věnuje obstarání, užívání látky nebo zotavení se z jejího účinku

6. trvalé užívání látky i přes vědomí škodlivých následků

(Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001, str. 616,617)

Tyto projevy je nutno brát v potaz při diagnostikování závislosti.

Lze rozlišovat několik druhů závislostí. Může se jednat o závislost psychickou, kterou nazýváme také bažení. Závislost fyzická se vyznačuje změnami tolerance a abstinenčními příznaky. U závislých jedinců se můžeme setkat i se závislostí kombinovanou.

Skupinou, která je vznikem závislostí velmi silně ohrožena jsou mladiství. U mladistvých lze pozorovat specifické znaky užívání návykových látek. Na rozdíl od dospělých se u nich vyvíjí závislost mnohem rychleji. Mladiství jsou tak vystaveni většímu riziku. Existuje u nich také reálná hrozba tělesného poškození. Dalším rizikem je zpomalení a snížení kvality vývoje v oblasti psychosociální. Rychleji se objevují problémy doma, ve škole nebo trestná činnost. Dospívající rádi testují své hranice, mají tendenci přehánět a více riskovat, což samozřejmě možnost rychlého vzniku závislosti jen umocňuje. (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001, str. 617)

Závislost si nevybírá. Závislým se může stát jak dospělý člověk, tak pubescent nebo dokonce dítě. Můžeme hovořit o několika základních rysech, které jsou pro vznik závislosti u dětí společné. Mezi základními znaky vyskytujícími se u dětí, které mohou podmínit vznik

závislosti, lze jmenovat zvědavost, touhu osvojit si něco nového, snahu či potřebu izolovat se od spolužáků a vrstevníků, útěk do samoty, zbytnělou introverzi nebo extrémní osamělost. Nadměrné věnování volného času počítačovým hrám pak znamená u dětí riziko zanedbávání školy, zaostávání v sociálních dovednostech, nebezpečí změny postoje k násilí a tendence k němu, ohrožení zdravého vývoje pohybového systému. V neposlední řadě přináší tato činnost nebezpečí snadného přechodu od počítačových her ke gamblerství a následný vznik návyku na herny. (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001, str. 620)

"Za závislost nelze považovat nadměrné hraní počítačových her a trávení dlouhých hodin u internetu. To není gambling v pravém slova smyslu." (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001, str. 620) Podle těchto autorů je závislost na hraní na výherních automatech nutno spojovat zejména s penězi, vznikajícími dluhy, hazardem a finančními problémy. Avšak i u gamblerství můžeme nalézt mnoho společných rysů, které jsou shodné s ostatními závislostmi.

1.1 Příčiny vzniku závislosti

Vznik závislosti je podmíněn mnoha faktory a příčinami, které se mohou vyskytovat buď samostatně, nebo může docházet k jejich spojování a křížení. Jako nejčastější model příčin vzniku závislosti je používán ten, který v sobě zahrnuje jak složku biologickou, psychologickou, tak i sociální. Podle tohoto bio-psycho-sociálního modelu vzniku závislosti je nutná interakce následujících tří faktorů. V rovině faktoru biologického se jedná o drogu samotnou a o somatickou výbavu jedince.

Psychologický faktor zahrnuje osobnostní strukturu jedince. A nakonec se na vzniku závislosti podílí faktor sociální neboli společenský.

(www.at-ambulance.cz)

1.2 Podmínky vzniku závislosti

Prunner (2008, str. 63) se zmiňuje o Nešporově modelu působení čtyř základních systémů, které se na vzniku závislosti (resp. patologického hráčství) podílí. Tento model obsahuje:

1. *psychický systém*, pro který je typické, že každý člověk je jinak zranitelný nebo má jinou míru potřeby vyhledávat za každou cenu vzrušení a riziko
2. *fyzický systém*, který u patologického hráče není ohrožen přímo jako u jedince závislého např. na drogách, avšak i přesto lze zaznamenat působení negativních vlivů na psychiku a kondici patologického hráče
3. *rodinný systém*, kde se jedná o otázku, zda je rodina schopna člověka před vlivem závislosti uchránit nebo naopak vzniku choroby napomáhá
4. *sociální systém*, který do jisté míry napomáhá nebo naopak zabraňuje vzniku závislosti prostřednictvím zákonů a legislativy.

Ke vzniku závislosti mohou vést jednotlivé složky osobnosti jedince, které jsou pro danou osobu typické. Mezi hlavní faktory lze zařadit impulzivitu, hledání vzrušení,

extroverzi nebo naopak introverzi, neurózu, asociální osobnost nebo sklony k dispozičním poruchám.

1.3 Zadlužování závislých jako společenský problém

Česká republika je jedním ze států s nejvyšší spotřebou alkoholu. Je zde také (ve srovnání se světem) nejsnadnější přístup k hazardu a drogám. Alarmující však je, že většina závislých lidí se neléčí. Důvodů, proč lidé s návykovou nemocí nevyhledávají odbornou pomoc, je hned několik. Jako jeden z důvodů lze označit pocit stigmatizace a popírání problému u závislých. V posledních letech se závislí potýkají také s ekonomickými a administrativními překážkami, které jim ve vstupu do léčebny brání (jednou z těchto překážek může být například úhrada povinného poplatku u lékaře). V neposlední řadě je však problémem také omezená dostupnost specializovaných léčeben v některých oblastech republiky.

U závislých dochází velice často k zadlužování. Nejvyšší dluhy se vyskytují u patologických hráčů, u kterých se dlužná částka může pohybovat v některých případech i okolo 10 milionů korun. Zadlužování se však nevyhýbá ani ostatním jedincům s návykovými nemocemi nebo duševním onemocněním.

Za hlavní příčiny vzniku finančních problémů u závislých lze označit výdaje za návykové látky či hazard, nepřímé výdaje jako je např. menší výdělek, nezaměstnanost nebo vyšší nemocnost. Při cravingu, intoxikaci, při tělesných problémech nebo kocovině se lze setkat s krátkodobým zhoršením schopnosti se správně rozhodovat, což

může mít také za následek nepříznivou finanční situaci závislého.

Pozitivním následkem finančních problémů vzniklých závislostí je motivace jedince ke změně. Mnoho následků však může mít negativní dopad a to především v podobě dlouhodobého stresu, úzkosti, depresivních stavů. Mohou se vyskytnout právní problémy související s neplacením dluhů, výživného nebo pokut. Závislý se dopouští nezákonného jednání, kdy kromě trestné činnosti např. pracuje na černo. Dalším negativním následkem zadlužení je exekuce, která jde ruku v ruce s negativním vlivem na rodinu a rodinné vztahy, což může vést až k bezdomovectví.

(Nešpor, Scheansová, 2010, str. 50-51)

2. Patologické hráčství

Člověk, a nejenom on, je tvor od přírody hravý. U dětí je hra neklamným důkazem toho, že jejich vývoj a socializace probíhá v souladu s normou. Hra mnohdy provází člověka celým životem, avšak ne vždy můžeme hru považovat za činnost rozvíjející tvořivost a obohacující život jedince a jeho okolí. "Hra je z psychologického hlediska jedním z nejvýznamnějších socializačních činitelů a předchází procesu záměrného učení. Vzrušení ze hry často doprovází i touha, která nabývá při hazardní hře většinou destruktivních rozměrů. Schopnost sebeovládání se u konkrétního jedince značně oslabuje a nabývá velmi křehké podoby. Cesta k devastující závislosti je pak mnohdy výrazně kratší, než je hrající osobou předpokládáno." (Prunner, 2008, str. 16)

V devadesátých letech minulého století začal v České republice významně narůstat počet osob, které propadli sázení. Množství peněz investovaných do této činnosti dynamicky narůstá, což je dokladem toho, že hraní a sázení se u nás neustále rozvíjí a získává čím dál více stoupců. (Prunner, 2008, str. 9)

Podle Prunnera (2008, str. 16,17) můžeme počátky celého herního průmyslu datovat do období okolo roku 1900, kdy byl firmou Tivoli vyroben první výherní automat. Avšak existenci hazardních her lze dokumentovat již ve starověkém Egyptě, Číně, Japonsku nebo Persii.

Název pro gamblerství jako takové pochází z anglického výrazu *to gamble*, což znamená podstoupit určité riziko ve snaze něčeho dosáhnout. Snaha něčeho dosáhnout (většinou se

jedná o snahu získat peníze) je však pro patologické hráče osudná právě tím, že pravděpodobnost neúspěchu je mnohem vyšší, než pravděpodobnost dosažení výhry.

Patologické hráčství je porucha, která „spočívá v častých opakovaných epizodách hráčství, které převládají na úkor sociálních, materiálních, rodinných a pracovních hodnot a závazků. Lidé trpící touto poruchou mohou riskovat své zaměstnání, velmi se zadlužit a lhát nebo porušovat zákon, aby získali peníze nebo unikli placení dluhů. Postižení popisují intenzivní puzení ke hře, které lze těžko ovládnout spolu se zaujetím myšlenkami a představami hraní a okolností, které tuto činnost doprovázejí.“ (Nešpor, 1999, str. 16)

Možnost vyzkoušet si hraní na automatu je, díky technickému rozvoji a rychlému rozmáhání se herního průmyslu, téměř na každém kroku. Herny jsou v provozu v každou denní i noční dobu a to nejen ve velkých městech, ale i v městečkách a na vesnicích. Koho nezláká prostředí herny, může si vyzkoušet sázení po internetu, které se v poslední době stává velmi populárním a v médiích velice propagovaným způsobem zbohatnutí.

Dle Prunera (2008, str. 20) se v současné době odborníci přiklánějí k názoru, že patologické hráčství vykazuje znaky jak posedle-nutkové závislosti, citové poruchy, tak i poruchy kontroly impulsů. Ukazuje se také, že gamblerství má mnoho společných znaků s ostatními závislostmi (např. se závislostí na alkoholu či drogách).

Patologický hráč

Patologické hráčství bylo uznáno Americkou psychiatrickou asociací v roce 1980 za nemoc. U nás se tato diagnóza oficiálně používá od ledna 1994. Patologickým hráčem nelze označit člověka, který si čas od času zahraje, a to i přesto, že svým hraním způsobí újmu buď finanční nebo se například vrátí domů déle, než očekával. (Prunner, 2008, str. 36)

"Patologický hráč je jedinec, který na rozdíl od hráče *normálního* trvale opakuje svoji herní aktivitu a často zvyšuje její intenzitu i přes vznikající negativní důsledky této činnosti." (Prunner, 2008, str. 36)

Tabulka_1: Pět podtypů patologického hráče

Typ hráče	Rozšíření	Popis
Neurotický	34%	Hraní je odpovědí na emoční problémy, např. manželské konflikty.
Psychopatický	24%	Hraní se objevuje ve spojení s asociálními vzorci chování.
Impulzivní	18%	Hraní je doprovázeno ztrátou kontroly.
Subkulturální	14%	Hráč začne hrát, aby se neodlišoval od vrstevníků, ale později vznikají problémy s kontrolou hraní.
Symptomatický	10%	Hraní je spojeno s psychickou poruchou např. depresí a je považováno za druhotný úkaz.

(Moran in Prunner, 2008, str. 120)

2.1 Typy patologického hráčství

Gamblerství se netýká pouze hazardních her v hernách na výherních automatech, můžeme sem také zařadit kasina, sportovní sázky, karetní hry (i když ne každá karetní hra je hazardní), hru v kostky nebo např. skořápky. V poslední době se velice rozmáhá hraní pokeru prostřednictvím nejrůznějších internetových portálů.

Podle Nešpora (1999, str. 16) je důležité rozlišovat patologické hráčství od:

- hráčství a sázkařství (jedinec hraje pro pocit vzrušení nebo aby vyhrál peníze, avšak při těžkých ztrátách dokáže svou chuť hrát držet na uzdě a zabránit tak nepříznivým důsledkům)
- nadměrného hráčství u manických pacientů
- hráčství u sociopatických osobností (u jedince se vyskytuje trvalá porucha sociálního chování, kterým se projevuje nedostatek zájmu o blaho a city jiných lidí)

Prunner (2008, str. 49,50) uvádí, že v současné době připadá v České republice jeden výherní hrací přístroj na méně než 200 osob, což je výrazně vyšší číslo než v jiných zemích. V Německu se prý jedná o jeden výherní hrací přístroj na 500 obyvatel. V posledních pěti letech je ročně vsazen do jednoho výherního hracího automatu zhruba jeden milion korun, což činí vsázku okolo 2700 korun denně.

Výherní hrací přístroje můžeme rozdělit do několika kategorií:

Technické hry

Tato kategorie zahrnuje zejména elektromechanické rulety, on-line video-loterijní terminály a sázkové hry po telefonu. Tyto hry se u nás začaly rozvíjet v roce 1999.

Kasina

Jsou nejpřitažlivější pro mladší věkové kategorie a poté pro ekonomicky silnější starší hráče. Výrazná prohra v kasinu v samotných počátcích hráčské kariéry může pro daného jedince představovat natolik negativní zážitek, že je velice možné, že tento druh sázení nebude chtít již nikdy opakovat. Naopak náhodná velké výhra může pro jedince představovat veliké nebezpečí v tom, že bude chtít tuto hráčskou epizodu znovu opakovat a může dojít ke vzniku patologického hráčství.

Kurzové sázení

Kurzové sázení je velice populární formou sázkařství. Nemalý podíl na tom má fakt, že sázkové společnosti v České republice umísťují své pobočky zejména do sportbarů a restaurací, ve kterých se seskupují lidé za účelem sledování významných sportovních klání.

Karetní hry

Tyto hry jsou v Čechách velice oblíbenou kratochvílí. Za hazardní lze označit takové hraní karetních her, které má společné znaky typické pro patologické hráčství. Hazardní karetní hraní postrádá veškeré pozitivní aspekty a má ve svých důsledcích devastující následky ve všech oblastech života.

Sázení po internetu

Sázení po internetu je další kategorií hazardního hraní. "Podle Ministerstva financí v roce 2005 prosázeli čeští sázkaři na internetu přibližně 1,8 miliardy korun." (Prunner, 2008, str. 57) Sázení po internetu má mnoho výhod, mezi nimiž je uváděno např. neplacení poplatků, získání bonusu za registraci, sázení z pohodlí domova, možnost sázení s vyššími kurzy než v kamenných sázkových kancelářích, sázení 24 hodin denně po celý rok, možnost sázet jakékoliv množství peněz již od pěti korun, sázení tzv. live. Mnoho sázkařů využívá možnost sázení po internetu právě z důvodu anonymity. Za internetové sázkařství se tak mohou skrýt osoby s významným profesním nebo sociálním postavením, kteří si nepřejí být v herně vidění, nebo například gambleři, kteří blízkým osobám tvrdí, že již nehrají. Internetové sázení je také velice lákavé pro mladé lidi, kteří tráví u počítače a na internetu většinu volného času.

Prunner (2008, str. 50-57)

Dle Prunnera (2008, str. 58) lze do budoucna očekávat nárůst popularity hraní on-line pokeru, u kterého vzrostlo

množství vsazených peněz mezi lety 2002-2004 z 90 milionů dolarů na 1 miliardu dolarů.

Automaty

Automaty se dělí na skupinu tzv. výherních automatů a na skupinu tzv. automatů zábavních. U výherních automatů si sázející kupuje možnost výhry. Jedná se tedy o hazardní formu hry, která je dle zákona povolena osobám starším 18 let. Jinak je tomu však u automatů zábavních, které fungují na principu videoher nebo počítačových her. Tyto zábavní automaty jsou nehazardní a proto se na ně nevztahují žádná zákonná omezení. Rizika hraní na zábavních automatech však existují. "Dítě, které tráví dlouhé hodiny tímto způsobem, nebude mít čas na učení, získávání dovedností v mezilidských vztazích a může snadno zaostávat za vrstevníky. Blikavé světlo obrazovek může zvyšovat u citlivějších dětí riziko epilepsie. Dlouhým sezením u obrazovky trpí zdravý vývoj a pohybový systém dítěte. Některé počítačové hry navíc obsahují prvky násilí a riskování, což působí na děti nepříznivě."
(www.drnespor.eu)

2.2 Projevy patologického hráčství

Nešpor (1999, str. 16, 17) se zmiňuje o diagnostických kritériích Americké psychiatrické asociace (DSM IV), podle kterých lze patologického hráče rozpoznat.

Za patologického hráče lze označit takového jedince, u kterého se vyskytuje alespoň pět z následujících deseti znaků.

1. Jedinec se zaměstnává hazardní hrou. Projevuje se to například tím, že znovu prožívá zážitky, které souvisí s hazardní hrou, která se již uskutečnila. Jedinec plánuje další hazardní hru a uvažuje o tom, jak si na ni opatřit finanční prostředky.
2. K docílení vzrušení potřebuje stále větší množství vsazených peněz.
3. Opakovaně a neúspěšně u jedince proběhly pokusy hazardní hru ovládnout, redukovat nebo přestat hrát úplně.
4. V případě, kdy se pokouší frekvenci hraní snížit nebo s hraním přestat, se cítí neklidný a podrážděný.
5. Hazardní hra je prostředkem jak uniknout problémům nebo mírnit pocity bezmoci, viny, úzkosti nebo deprese.
6. Jestliže došlo k prohrání peněz při hazardní hře, následujícího dne se jedinec k hraní vrací, aby peníze získal zpět.
7. Rozsah svého zaujetí hrou se snaží skrýt tím, že lže příbuzným, terapeutovi nebo jiným lidem.

8. Kvůli hazardní hře se dopustil ilegálních činů jako je padělání, podvody, krádeže nebo zpronevěra.
9. Jedinec je ochotný kvůli hazardní hře ohrozit nebo dokonce ztratit signifikantní vztahy, zaměstnání, vzdělání nebo kariéru.
10. Spoléhá na fakt, že mu druzí poskytnou finanční prostředky, kterými zmírní svou zoufalou finanční situaci, ve které se kvůli hazardní hře ocitl.

Jestliže je tedy u jedince, u kterého máme podezření, že je patologickým hráčem, diagnostikováno pět znaků a více, je téměř stoprocentně jisté, že se o patologického hráče jedná.

Tabulka_2: Čtyři hlavní faktory patologického hraní

Faktor	Znaky
Psychické potíže	<ul style="list-style-type: none"> - ženské pohlaví - sebevražednost - psychiatrické problémy v anamnéze
Hledání vzrušení	<ul style="list-style-type: none"> - zkušenosti s nadměrným pitím alkoholu
Zločinnost a pobyt v restauracích	<ul style="list-style-type: none"> - kriminální činnost
Impulzivita a asociální vzorce chování	<ul style="list-style-type: none"> - raný kontakt s hraním - častá nezaměstnanost - oddělení od partnera nebo rozvod z důvodu hraní - nelegální činy v souvislosti s impulzivním hraním

(Steel a Blaszczyński in Prunner, 2008, str. 121)

2.3 Stádia patologického hráčství

Stádium výher

Hráč sedá za hrací automat jenom občas a má hru pod kontrolou. Často fantazíruje o velké výhře. Neštěstí nastává ve chvíli, kdy velká výhra skutečně přijde. Hráč hýří optimismem a začíná věřit, že i další hry mu přinesou štěstí a dostatek financí. Dochází ke zvyšování částek a častějšímu hraní. Velice často se rád chlubí, že vyhrál, i když to nemusí být pravda. "Za velmi důležité je nutno považovat zjištění, že mnoho začínajících hráčů přisuzuje zdroj prvotní výhry daleko více svým schopnostem, než aby výhru považovali za efekt momentálního štěstí." (Prunner, P., 2008, str. 105) Pokud v hazardní hře jedinec pokračuje, dostává se do druhého stádia.

Stádium prohrávání

V této fázi už většinou nastává patologické hráčství. Hráč začíná být hrou čím dál více zaměstnaný a nedokáže s ní přestat. Dostává se do těžkých finančních situací, ze kterých se snaží vymanit nejrůznějšími půjčkami. Vypůjčené peníze vkládá do hry. Své hraní skrývá před rodinou a začíná se chovat ke svému okolí bezohledně. Hráč je velice nervózní, podrážděný a uzavřený. Vracení vypůjčených peněz odkládá a snaží se vytloukat dluh dluhem. Nešťastná situace jak v rodině, tak v zaměstnání. Přestává být schopen splácet své dluhy a zanedbává své zdraví. Jestliže i přes

toto všechno hráč v hazardní hře pokračuje, následuje stádium zoufalství.

Stádium zoufalství

Hráč je čím dál nešťastnější. Jeho pověst je poškozena - dluží kam se podívá, přichází soudní jednání, tresty, odcizení od rodiny i přátel. Hráč hraje stále více a také stále více prohrává. Odpovědnost za své neštěstí přenáší na jiné lidi. V této fázi se může hráč dopouštět i závažnějších trestných činů. Někteří uvažují o sebevraždě, hrouť se, unikají k alkoholu nebo jiným návykovým látkám.

(Nešpor, 1999, str. 12, 13)

Prunner (2008, str. 71) dále uvádí několik úrovní hráčské závislosti:

1. Úroveň "0", při které není hra provozována vůbec.
2. Úroveň "1", pro kterou je typické rekreační hraní bez negativních dopadů na reálný život.
3. Úroveň "2" se vyznačuje tím, že hraní přináší občasný výskyt problémů. Tuto úroveň už lze označit za problémové hraní.
4. Úroveň "3", kde vede hraní ke vzniku závažných problémů a souvislostí, které vedou k negativním zásahům do oblastí reálného života. Tato úroveň již splňuje kritéria patologického hraní.

5. Úroveň "4" představuje hraní, které je motivované potřebou nalézt řešení existujících problémů bez ohledu na neustálé prodlužování a i zvětšování vzniklých potíží.

Pokud se patologický hráč rozhodne se svou závislostí skoncovat (ať už jakoukoliv cestou), dostává se jeho život dle Nešpora (1999, str. 13) do následujících fází v procesu uzdravování:

Stádium kritičnosti

Hráč se rozhodne vyhledat pomoc a začíná uvažovat zodpovědně. Přestává s hraním, zajímá se o to, jak se vymanit z dluhů, které chce začít splácet.

Stádium znovuvytváření

Začíná splácet dluhy, na které si vydělává poctivou prací. Vztahy v rodině se zlepšují a on si uvědomuje, že za svůj život nese plnou odpovědnost. Nachází si nové zájmy, rodina a přátelé mu začínají více důvěřovat. Postupně se mu vrací klid.

Fáze růstu

Bývalý hráč se už nezabývá myšlenkami na hru. Začíná se chápat a rozumět sám sobě i druhým. Dokáže podat ostatním pomocnou ruku.

2.4 Ohrožené skupiny

Nešpor (1999, str. 14, 15) podotýká, že patologickým hráčstvím jsou ohroženi všichni, ale někteří více.

Jako první rizikovou skupinu uvádí mladé lidi. Podle jeho slov vznikají závislosti všeho druhu u dětí a dospívajících mnohem rychleji. Mladiství se pak, právě díky hazardním hrám, dostávají do střetu se zákonem.

Další skupinou jsou muži, kteří propadají hraní hazardních her častěji než ženy a jsou proto patologickým hráčstvím více ohroženi. V dnešní době se však *ohroženým druhem* stávají čím dál více ženy, které také propadají patologickému hráčství.

Profesionální hráči tvoří další skupinu lidí. Jedná se o lidi, kteří ovládají různé triky a jsou schopní na hazardní hře po určitou dobu vydělávat. Tím se však riziko, že propadnou patologickému hráčství, zvyšuje. Velice často totiž poté, co se patologickými hráči stanou, zapomenou na všechny finty, které až dosud používali. Začnou hrát nesmyslným způsobem a prohry se dostaví velice rychle.

Dalšími ohroženými jsou lidé s *nebezpečným* povoláním. Jedná se o povolání, při kterých přichází člověk do styku právě s hazardními hrami a při kterých dochází k málo kontrolovanému pohybu volných finančních prostředků. Mezi

takto ohrožené lidi patří např. lidé vykonávající povolání číšníků, majitelé restaurací, ve kterých jsou automaty.

Často se také patologickým hráčem může stát hyperaktivní jedinec s poruchami pozornosti. Tito lidé, i přesto, že často nedokážou sedět delší dobu na jednom místě, dokážou prosedět hodiny před hracími automaty. Podle slov Nešpora (1999, str. 15) byla však řada patologických hráčů v dětství zcela bezproblémová a problém se u nich vytvořil až v dospělosti.

Nezaměstnaní a ti, kteří selhali ve škole nebo v učení představují další rizikovou skupinu. Avšak velice často je nezaměstnanost spíše důsledek hazardní hry než-li její příčina.

Patologickým hráčem se také může stát člověk, který v dětství citově strádal, rodiče na něj neměli čas. Dále pak lidé, kteří mají problémy s alkoholem, ocitli se v obtížné životní situaci nebo jedinci přeceňující význam peněz.

Doba hraní, než se jedinec patologickým hráčem skutečně stane, může trvat různě dlouho. Většinou se jedná o dobu jednoho roku až tří let. U dospívajících a dětí může být však průběh vzniku patologického hráčství mnohem rychlejší. V některých případech můžeme hovořit pouze o týdnech nebo měsících. Patologické hraní se projevuje mimo jiné také tím, že dotyčný tráví hraním týdně zhruba 15-16

hodin. Poslední rok před tím, než se gambler rozhodne svou závislost léčit, je schopný sázením prohrát kolem poloviny veškerých svých příjmů. (Prunner, 2008, str. 111)

2.5 Rizika hazardu

Rizika pro hráče představují nemoci vyvolené stresem, dále rozvoj patologického hráčství, deprese, úzkosti a sociální problémy. Může se objevit také agrese vůči sobě, trestná činnost nebo rostoucí riziko zneužívání návykových látek.

Pro rodiny hráčů představuje hlavní riziko odcizení a následný rozpad vztahů. Nebezpečím je také vznik domácího násilí, zneužívání dětí a násilí na dětech. Často dochází k rozvodům takovýchto manželství, k sociální izolaci závislého jedince a k exekucím v bydlišti patologického hráče. U dětí se může objevit deprivace v oblasti citové i hmotné. Děti mohou trpět pocitů viny za chování svých rodičů.

Pro děti a dospívající je velkým rizikem fakt, že rozvoj patologického hráčství u nich probíhá podstatně rychleji. Negativní dopady jsou v oblasti vzdělávání a tím horšího uplatnění na trhu práce. Dochází k zneužívání alkoholu a drog, u chlapců se může objevit homosexuální prostituce za účelem získat finanční prostředky.

Vyšší náklady na zdravotní péči u hráče a jeho příbuzných představují jedno z rizik ovlivňující celou společnost. Mezi další negativní faktory, které se týkají

společnosti jako celku, lze zařadit bezdomovectví, delikvenci, kriminalitu, praní špinavých peněz, organizovaný zločin mezinárodního charakteru nebo nezodpovědné chování hazardních hráčů, kteří podnikají.
(Břicháčková, Csémy, Erdinger a kol., 2010, str. 54-55)

3. Pubescence

Pubescence, neboli období dospívání, probíhá přibližně okolo 12. a 15. roku života, avšak toto vymezení je nutné považovat za orientační, protože u každého jedince je počátek a konec tohoto období života individuální. Období pubescence se vyznačuje celou řadou změn, které znamenají velké nároky jak na pubescenta samotného, tak i na jeho okolí a rodinu. Sociální status dítěte se postupně začíná měnit na status dospělého. Dospívající hledá sám sebe a utváří si vlastní identitu.

V období pubescence nedochází pouze k biologickým změnám jako je pohlavní dozrávání a hormonální změny. Objevují se také změny psychického rázu a to zejména emoční labilita často spojená se zvýšenou úzkostlivostí. Dospívající jsou mnohem častěji než dospělí impulzivní, vztahovační a nepředvídatelní. Pubescent se mnohem raději spoléhá sám na sebe. Už si nevytváří představu o sobě samém prostřednictvím názorů druhých lidí, ale snaží se sám přijít na to, kým je a kam by chtěl směřovat. Na druhou stranu je však pro dospívajícího nutné budování skupinové identity. Pubescent chce patřit do skupiny vrstevníků, která mu poskytuje oporu a s kterou může sdílet své pozitivní i negativní zážitky.

Problémy mohou nastat ve chvíli, kdy jsou emoční změny vycházející z psychiky mnohem silnější než obvykle nebo pokud dospívající cítí konformitu k takové skupině vrstevníků, která má za společný cíl trávení volného času užíváním drog, pití alkoholu nebo jinou trestnou činnost.

(www.psychotesty.psyx.cz)

3.1 Pubescence a vznik závislosti

Touha zkusit něco nového, tlak vrstevníků, snaha *jít s dobou*, únik z reality nebo skrytá agresivita vůči rodičům mohou být prvotním impulsem, který vede mladistvého k ochotě zkusit užít návykovou látku. Každý dospívající chce někam patřit. "Sociální skupina, která vyznává určité hodnoty, konkrétní postoje a formuluje určité, obvykle jednoznačné názory, je pro dospívajícího jakousi náhražkou ještě nerozvinutých vlastních postojů a názorů." (Pöthe, 1999, str. 149) Problém může nastat ve chvíli, kdy postoje a názory skupiny, ke které mladiství chová náklonnost, mohou znamenat přímé ohrožení jeho zdraví nebo psychického vývoje. Jestliže mladistvý rizikové chování skupiny včas odhalí, může být označován za *toho, kdo trhá partu* a jeho pozice ve skupině se značně změní.

Mladiství se často nechávají ovlivnit svými vzory a idoly. Jejich rizikové chování proto může vzniknout z touhy napodobit obdivovanou osobu, která si často neuvědomuje nebo si uvědomit nechce, že prezentováním užívání stimulačních nebo halucinogenních látek či jiných druhů závislostí, vystavuje mladistvé velkému riziku. Další příčinou, která může vést ke vzniku závislosti u mladistvých, je idealizování účinku drog. Závislý nenabídne drogu svému kamarádovi proto, aby vydělal peníze, ale z důvodu, aby mu zprostředkoval zážitek, který se jemu samotnému po požití látky dostavil a s jehož účinky byl dotyčný spokojený.

V neposlední řadě lze za příčinu vzniku závislosti považovat situaci, kdy se pro mladistvého stává droga

určitým symbolem odporu nebo revolty proti současným hodnotám.

3.2 Pubescenti jako patologičtí hráči

Jak již bylo zmíněno, závislost vzniká u mladistvých mnohem rychleji než u dospělého jedince. Nejinak je tomu v případě gamblerství.

"Gamblerstvím jsou nejvíce ohroženi mladiství nezaměstnaní, děti strádající citově, na které nemají rodiče čas, děti selhávající ve škole a v učení, hyperaktivní děti s poruchami pozornosti." (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001, str. 621)

V období pubescence se hraní stává často jedním ze způsobů trávení volného času. Hraní a sázení vstupuje do normálního života a stává se jeho nedílnou součástí.

Příčinou vzniku patologického hráčství u mladistvých může být mimo jiné také sklon k napodobování chování, které mladiství pozorují ve svém okolí. Nebezpečí se zvyšuje ve chvíli, kdy je takovéto chování sociálním okolím podporováno nebo alespoň není označováno za nevhodné. Tento sklon napodobovat chování druhých označujeme jako *sociální učení* (Prunner, 2008, str. 168)

Model *negativní podpory* představuje dle Prunnera (2008, str. 166) další možnou příčinu vzniku gamblerství v období pubescence. Jedinec je zmítán silnou touhou dokázat sobě i druhým, že není tak neschopný, jak se ostatním může na první pohled zdát.

Nemalou roli při vzniku patologického hráčství hraje reklama. Mladiství jsou snadným terčem pro reklamu, která staví svou úspěšnost na sdělení, že prostřednictvím hry může dotyčný přijít lehce a rychle k penězům. V žádné z reklam však nezazní pro mládež tak důležité upozornění na nebezpečí vzniku velkých finančních ztrát, které jsou u hraní na výherních automatech běžné. Je velice pravděpodobné, že mladí v plné míře nedokážou rozeznat pravděpodobnost výhry a prohry a vidina snadného výdělku je pro silným lákadlem, kterému nakonec neodolají. Je proto velmi důležité, aby pubescenti včas získali potřebné a nezkrácené informace jak o nebezpečí, které v sobě reklamní sdělení skrývají, tak i o rizicích, která s sebou patologické hraní nese. Mediální výchova a prevence zaměřená na všechny druhy závislostí (a nejen na ty drogové) by měla být na každé základní škole nedílnou součástí preventivního působení ze stran učitelů. Na tuto nebezpečí je třeba upozorňovat také rodiče, kteří mohou na své děti působit v oblasti primární prevence.

3.3 Vliv na rodinu

Ať už je patologickým hráčem některý z rodičů, příbuzných nebo dokonce dítě, vždy tato situace ovlivňuje vztahy mezi všemi rodinnými příslušníky a také celkovou atmosféru a fungování rodiny jako takové. Avšak určité rozdíly v situaci, kdy je patologickým hráčem dospělý nebo se závislým na hraní stane dítě, jsou patrné. Nezletilé dítě je na rodině do velké míry závislé a není možné ho z

domu vyhodit nebo naopak v domě nechat a sám se odstěhovat. Velice důležité je, aby rodiče dokázali spolupracovat, měli dostatek informací a prostředků k tomu, aby mohli nastalou krizovou situaci řešit. Velmi důležité je také přiznat si své mantinely a v případě, kdy vlastní metody selhávají, vyhledat odbornou pomoc. "Otec nebo matka někdy mívají ještě více (...) sklon hru omlouvat. Zahlazují maléry dítěte, pomáhají mu. To by bylo v pořádku, nesmí to ale vést k odkládání skutečného řešení, a tím je změna chování. Pokud toho není dítě schopno, musí začít léčba." (Nešpor, 1999, str. 73)

Nešpor (1999, st. 73, 74) uvádí několik základních pravidel, která je nutno u dítěte závislého na hraní dodržovat. Důležité je, aby si rodiče opatřili dostatek informací, uvědomili si své možnosti pomoci, nedávali svému dítěti větší částky peněz. Je nezbytné vytvořit pravidla, která budou v rodině dodržována. Rodiče by se měli zamyslet nad denním programem dítěte, vědět jak a s kým tráví volný čas. Zejména důležité pro dítě je předcházet nudě. V začátcích je potřeba s dítětem trávit více času a pomoci mu tak odpoutat se od nevhodné společnosti. Nutné je také posilovat sebevědomí dítěte a oceňovat i drobné pokroky k lepšímu. Rodina musí spolupracovat jako celek - rodiče musí být ve výchově jednotní a do spolupráce zapojit také širší rodinu zahrnující například prarodiče. Rodiče by měli být pro dítě pozitivním modelem, proto je důležité, aby pečovali i o své zdraví a tělesnou a duševní kondici. Jestliže mají rodiče pocit, že na zvládnutí situace vlastními silami nestačí, není hanbou vyhledat profesionální pomoc, kterou může poskytnout např. specializovaná poradna, linka důvěry nebo centrum krizové intervence. V neposlední řadě je velmi důležité si

uvědomit, že ne všechna zaměstnání jsou pro dítě s problémem patologického hráčství vhodná. V případě, že stojí dítě před volbou, jakým směrem se bude po základní škole ubírat, je dobré vědět, že některé obory jako např. číšník, obchodník apod. se pro patologické hráče nehodí. Rodina by měla dítěti pomoci najít vhodnou školu nebo učební obor. Jako vhodné lze označit takové budoucí zaměstnání, kde je pravidelná pracovní doba, práce bez možnosti přístupu k volným finančním prostředkům a práce s předvídatelnou výší příjmů. Výplata by pak měla být zasílána na bankovní účet, se kterým by mladý gambler neměl mít možnost sám disponovat.

Čeho je třeba se dle Nešpora (1999, str. 74, 75) vyvarovat? Zbytečnou ztrátou času je popírání problému, rodiče tím docílí pouze jeho prohloubení a nárůstu dluhů. Důležité je problém neskrývat a naopak si s někým důvěryhodným a kvalifikovaným o problému otevřeně promluvit. Gamblerství nemá téměř nikdy pouze jedinou příčinu, a proto je zbytečné trvat na rozumném vysvětlení. Mladistvý většinou není schopný určit, proč začal hrát. Na vzniku patologického hraní u mladistvých se podílí nejen osobnost dítěte nebo vliv rodiny, dostupnost hazardních her, žebříček hodnot ve společnosti nebo životní styl, ale také např. tlak reklamy. K vyřešení situace nepřispěje ani obviňování partnera nebo zanedbávání sourozenců gamblera. Sourozenci problémy v rodině trpí a je třeba jim věnovat zájem a péči. Rodiče by měli zabezpečit veškeré cenné předměty a peníze, aby nedocházelo k jejich ztrátám a tím k usnadnění provozování a financování hazardního hraní dítěte. Mladí patologičtí hráči často vyhrožují svým rodinám útekem nebo sebevraždou. Tato rizika existují, avšak nesmí sloužit jako prostředek k vydírání rodinných

příslušníků. V případě, že dítě sebevraždou vyhrožuje, měli by rodiče vyhledat odbornou pomoc dorostového psychiatra, dorostového lékaře nebo psychologa v pedagogicko-psychologické poradně. Je třeba si uvědomit, že rodiče nejsou povinni platit dluhy za své nezletilé dítě, a proto není nutné se nechat vydírat jedinci, od nichž si mladiství peníze půjčil. Doporučený postup je obrátit se na policii. Fyzické násilí většinou utužuje v mladém patologickém hráči pocit ukřivdění a vede k sabotování snah rodičů, proto se doporučuje dítě s tímto problémem nebít. Mezi další jednání, kterým je třeba se vyhnout, patří chaotické a impulzivní jednání. *Dusno*, které trvá příliš dlouhou dobu, může v dítěti živit touhu uniknout znovu do světa hazardních her.

"Příbuzní, kteří problémovému hráči poskytli peníze na pokrytí vzniklých dluhů, si musí uvědomit, že splatit dluhy za hrajícího jedince smí pouze jednou. V případě, že podlehnou emočnímu nátlaku a podruhé a opět hrajícímu jedinci půjčí, pak daného hráče sami motivují ke vzniku názoru, že pokud bude v budoucnu potřebovat někoho, kdo mu půjčí, že to jsou oni. Hráč je přesvědčen, že kdo mu půjčí dvakrát, že mu půjčí vždy." (Prunner, 2008, str. 109) Dle Prunnera (2008, str. 109) je pro patologického hráče mnohem snazší dostat se do problémů ve chvíli, kdy cítí, že za sebou má osoby, které mu vždy pomohou. Jestliže si začne být gambler jistý, že v případě použití emočního vydírání, vždy získá potřebnou pomoc, začne na tento fakt spoléhat. Velice často díky tomu neposuzuje sázku z hlediska možné prohry, která by na něj za jiných okolností mohla působit jako brzdící aspekt.

4. Diagnostika a pomoc při zvládání problémů s hazardní hrou na základní škole

Nešpor (www.drnespor.eu) uvádí několik varovných signálů, které lze pozorovat u jedinců, kteří mají problém s patologickým hraním. Mezi hlavní signály řadí beznaděj, bezohlednost vůči rodině, deprese, dluhy, chlubení se výhrou (i v případě, kdy dotyčný prohrál), myšlenky na sebevraždu nebo sebevražedné pokusy, narůstající počet návštěv heren a neschopnost chuť na hru ovládat, častá nepřítomnost ve škole, neschopnost splácet dluhy a na druhou stranu vysoké obnosy peněz po výhře. Patologický hráč často obviňuje druhé, odcizuje se rodině i přátelům, odkládá splácení dluhů, je podrážděný a neklidný, často lže. U gamblera může docházet i ke krádežím, zanedbávání svého zdraví a trávení stále většího množství času hraním.

4.1 Žák se nechce svěřit

Komunikace a budování důvěry jsou velmi důležité ve všech mezilidských vztazích. Nejinak je tomu na půdě školy. Pedagog by měl dokázat s žáky komunikovat a vést komunikaci tím správným směrem. Budování důvěry je otázkou mnohdy několika let a na jejím vzniku je do jisté míry závislá právě úspěšnost či neúspěšnost komunikace. Mnoho dětí se vůči dospělým uzavírá a nechce s nimi komunikovat či navazovat užší vztahy. Tento model se objevuje zejména v případech, kdy má dítě v sobě zabudovaný určitý blok, který si přináší z prostředí, ve kterém vyrůstá. Takového žáka pozná pedagog podle následujících znaků:

- staženost dítěte a nezájem o dění v jeho okolí
- vyhýbání se kontaktu s ostatními lidmi
- vyhýbání se školním i mimoškolním aktivitám
- lhostejný postoj a výroky typu *mě je to jedno*
- agresivita vůči vrstevníkům
- větší podrážděnost a výbuchy vzteku i při sebemenších podnětech
- potíže se soustředěním ve škole
- výrazné zhoršení prospěchu
- nechutenství k jídlu nebo naopak přejídání
- útěky z domova
- sebevražedné pokusy, sebepoškozování

(Pöthe, 1999, str. 63)

Toto vše by měl mít pedagog při navazování styku s žákem na paměti. V případě, že se u žáka, u kterého má pedagog podezření na vznik závislosti, objevují některé z výše jmenovaných znaků, je dobré na dítě tzv. netlačit a snažit se u dítěte vypěstovat důvěru, popřípadě požádat o pomoc třetí osobu.

4.2 Jak žákům naslouchat

"Předpokladem toho, aby se nám dítě (...) svěřilo, je vytvoření vzájemného důvěrného vztahu. Jedná se o vztah, v jehož rámci se dítě může bez obav svěřit se vším, co ho trápí, ale i s čímkoliv, co ho těší." (Pöthe, 1999, str. 67) Osobou, které se dítě bude chtít svěřit, může být jak pedagog, tak i například zdravotník, sociální pracovník, příbuzný nebo přítel dítěte. "Budování podobného vztahu není záležitostí několika dnů nebo týdnů. Jde obvykle o

proces, o jehož úspěchu rozhoduje především naše trpělivost a vůle pomoci dítěti." (Pöthe, 1999, str. 67)

Při komunikaci s dítětem, které má určitý problém, je velice důležité prolomit jeho nedůvěru. To se pedagogovi podaří jedině za předpokladu, že z něj dítě vycítí, že jeho důvěry nezneužije. Pedagog by se měl snažit vyvarovat výčitek a poučování, které by mohly dítě od dalšího svěřování odradit.

"Ve chvíli, kdy se dítě svěřuje, potřebuje mít pocit, že jsme jenom pro ně, že nemáme momentálně nic důležitějšího na práci, než mu plně naslouchat." (Pöthe, 1999, str. 69) Je tedy velice důležité se vyhnout jakýmkoliv jiným činnostem jako je například telefonování, rozmlouvání s dalšími osobami, sledování televize, čtení novin a podobně.

4.3 Jak s žákem komunikovat

Komunikaci lze chápat jako spojení, přenos a sdělování informací, schopnost dorozumět se. Základní stavební kámen pro úspěšnou komunikaci představuje vztah mezi účastníky komunikace. Jaké prvky se podílí na vzniku kvalitní komunikace?

- sebereflexe neboli uvědomění si sebe sama, vlastního já v komunikaci
- vnímání druhých a odstranění bariér a předsudků
- mezilidské vztahy, které významně ovlivňují kvalitu komunikace
- schopnost aktivně a efektivně naslouchat
- umění zorientovat se ve verbálním sdělení

- vnímání neverbálních prvků komunikace (gest, mimiky, modulace hlasu atp.)
- rozlišovat základní styly komunikace (zda se jedná o komunikaci agresivní, manipulativní, optimální)
- efektivní konverzace (neustrnout pouze na odpovědích ano/ne)
- schopnost navázat dobré *spojení*
- zvládání konfliktů a sporů, které během komunikace vzniknou

(www.psychoterapeut.cz)

Při komunikaci na úrovni pedagog - žák se mohou vyskytnout komunikační bariéry. Aby byl pedagog schopný tyto bariéry alespoň minimálně eliminovat, existuje několik typů:

- vyjadřovat se co nejjednodušeji
- vyhýbat se cizím slovům, pokud jsou nevyhnutelná, je nutné je vysvětlit
- komunikant by neměl pokračovat v dalších sděleních v případě, že si není jistý, zda je jeho sdělení chápáno správně
- jestliže má pedagog pocit, že žáka chápe špatně, je dobré si informace ověřit
- zřejmost motivace a pohnutek pro komunikující
- nepoužívat dvojsmysly
- věnovat velkou pozornost i nonverbální komunikaci
- vyhnout se negativním formám hodnocení, které by mohly podporovat psychické bloky v komunikaci (např. *no to jsem si mohl myslet...*, *no tak už se vymáčkni...*, atp.)

- vysvětlit postupy vůči druhé straně komunikace a ujistit se, zda jsou správně chápány
(www.bullet-in.cz)

Pedagogická komunikace mezi učitelem a žákem je velmi důležitá pro vzájemné budování vztahů. Aby byl vzniklý vztah kvalitní a založený na důvěře, je nutné dodržovat určité zásady. Jako hlavní zásady pro budování kvalitních vztahů lze jmenovat body uvedené na portálu bullet-in.cz. Tyto zásady jsou:

1. aktivně naslouchat, otevřeně a pravdivě komunikovat
2. přijmout sebe, poznat své dobré a špatné stránky
3. pozitivně hodnotit druhé, vyslovit pochvalu, uznání
4. řešit problémy tvořivě a rozvážně
5. vyjadřovat své postoje otevřeně a ohleduplně
6. umět se vcítit do myšlení a citů druhých
7. překonávat pasivní a agresivní reakce, reagovat asertivně
8. zvolit si pozitivní vzory
9. ochotně poskytnout fyzickou pomoc a službu, darovat, podělit se, poradit a potěšit
10. být citlivý na potřeby společnosti, angažovat se za nadosobní cíle

Jestliže pedagog zjistí, že je některý z žáků ohrožen, je postaven před několik voleb a je nutné, aby si byl schopný odpovědět na následující klíčové otázky:

- Je nutné nastalou situaci řešit hned?
- Je vůbec nutné ji řešit?
- Je možné případ odložit?
- Mám o tom s někým mluvit?
- Je třeba problém nahlásit dalším osobám nebo institucím?
- Nemohl by problém vyřešit někdo jiný?
- Mám informovat rodiče?

(www.poradenskecentrum.cz)

Pro správné zhodnocení situace a schopnost poskytnout účinnou pomoc, je důležité, aby měl pedagog na paměti několik bodů pro rozhodování, uměl se v nich rychle zorientovat a také je použít v praxi. Základní body usnadňující rozhodování:

- naučit se třídit raněné
- při akutním ohrožení konat rychle a jednoznačně bez ohledu na to, jaký dopad to bude mít pro školu
- naučit se pokládat klíčové otázky
- mít poučený a prospěšný krizový tým
- dobře si rozmyslet další postup v případě, že se nejedná o akutní situaci

- nezhoršovat situaci ve chvíli, kdy ji nemohu svým zásahem zlepšit
- znalost oznamovacích povinností
- před vyloučením žáka ze školy si uvědomit, že tento fakt je významným kriminogenním faktorem

(www.poradenskecentrum.cz)

V diagnostikování a zvládnání situace pomůže pedagogům také informovanost o aktuální situaci v místě školy. Jako velmi užitečné se jeví zmapování prodejen, ve kterých je dostupný alkohol a tabákové výrobky, dále zmapování sítě restauračních zařízení, heren a nonstop barů, kde dochází k prodeji tabákových a alkoholických výrobků osobám mladším 18ti let a kde je potenciální půda pro možnost provozování hazardních her mladistvými. Při tvorbě seznamu těchto zařízení mohou být pedagogovi nápomocni sami žáci, rodiče, Policie ČR, organizace zaměřující se na danou problematiku, pedagogicko-psychologická poradna nebo například orgán sociálně-právní ochrany.

4.4 Kde hledat odbornou pomoc

Ordinace pro alkoholismus a jiné toxikomanie

V každém okrese lze najít AT ordinaci nebo jiné zařízení specializující se na léčbu závislostí na alkoholu a drogách. V těchto ordinacích je poskytována pomoc dětem i dospělým, avšak ne vždy má personál velkou zkušenost s

děťmi nebo dospívajícími. Tyto ordinace mají však rozsáhlejší zkušenost s problematikou alkoholu a drog.

Specializované zařízení pro děti a mládež

Zařízení specializovaných na závislé děti a mládež bohužel není v naší republice mnoho.

Tzv. nízkoprahové centrum

Některá tato zařízení většinou nekladou velké požadavky. I pro mladé lidi, kteří váhají, zda se jít léčit či nikoliv, bývají podmínky léčby v těchto centrech přijatelné.

Ambulance dětské a dorostové psychiatrie

Ve většině okresů funguje ambulance dětské a dorostové psychiatrie, která poskytuje péči dětem a mládeži do 18 let. To se týká i těch, kteří mají problém s alkoholem a drogami. Předností těchto ambulancí je fakt, že odborníci mají zkušenosti s prací s dětmi a mládeží. Problémem však může být skutečnost, že ne vždy jsou dostatečně obeznámeni s problematikou alkoholu a drog.

Telefonická pomoc a centrum krizové intervence

Jestliže si to volající přeje, bývá často možné, kromě zprostředkování rady po telefonu, tato zařízení i navštívit. Některé z těchto zařízení poskytují i krátkodobé

pobyty. Lze zde získat informace o možnostech léčby. Centra krizové intervence nabízí krátkodobou psychoterapii a mnohdy pracují i s celými rodinami.

Městský úřad

Kurátoři pro mládež působící na sociálním odboru by měly mít přehled o léčebných a poradenských možnostech, o právních předpisech a sociálních otázkách.

Lůžkové zdravotnické zařízení pro děti

Mezi výhody tohoto způsobu léčby patří možnost nepřerušit základní školní docházku během léčby. Pracovníci těchto zařízení mají zkušenosti s dětmi. Ovšem vzhledem k riziku, které mohou představovat pro pacienty s jinými problémy, do těchto zařízení nebývají vždy ochotně přijímáni dospívající, kteří mají vážnější problémy s návykovými látkami.

Terapeutická komunita

Terapeutické komunity jsou většinou určeny pro dlouhodobé léčení trvající zpravidla rok i déle. Většinou bývají přijímáni pacienti od 18ti let, avšak možné je přijmout i závislé od 15ti let. Výhodou je, že se mladistvý odpoutá od prostředí, ve kterém se dosud vyskytoval a měl ho spojené se svou závislostí. Tyto komunity však přijímají většinou

pacienty, kteří byli stabilizováni v jiném specializovaném zařízení a u kterých se již nevyskytují odvykací příznaky.

Protialkoholní a protitoxikomanické oddělení

Tato zařízení většinou poskytují kvalitní služby lidem středního věku, kteří jsou závislí na alkoholu nebo jiných návykových látkách. Mnohá z těchto zařízení jsou ochotná přijímat i pacienty mladší 18ti let. Aby se dostavil pozitivní výsledek léčby, je většinou požadována intenzivní spolupráce rodiny při léčbě a soustavné doléčování.

(www.drnespor.eu)

4.5 Formy léčby

Jednorázová porada, krizová pomoc, krátkodobá léčba

I přesto, že se jedná o poměrně jednoduchou formu pomoci, může být tato pomoc vysoce účinná v případě, je-li poskytnuta včas. Velmi důležitá bývá spolupráce nejen se závislým, ale i s jeho rodiči.

Ambulantní léčba

"Její výhodou je, že dítě nebo dospívající zůstává ve svém přirozeném prostředí, může dál chodit do školy nebo do učení. To může být ale i někdy nevýhoda, zejména jsou-li vztahy v rodině napjaté nad únosnou mez." (www.drnespor.eu)

Nebezpečí při ambulantní léčbě může znamenat také parta, ve které se jedince až do současnosti pohyboval a od níž se nedaří ho odpoutat. Opět je velmi důležitá spolupráce s rodinou.

Ústavní léčba

Výhodou je nepřetržitá odborná péče. Toto je potřebné zejména u těžších tělesných nebo duševních komplikací. Při nástupu do ústavní léčby dochází k radikální změně prostředí, která je žádoucí zejména ve chvíli, jestliže bylo dítě ovlivňováno partou. Ústavní léčba má však i své nevýhody. Jednou z nich je finanční náročnost (v současnosti je hrazena ze zdravotního pojištění). Problémem také může být uspokojení citových potřeb dítěte či dospívajícího v léčebném programu. Ústavní léčba má různé formy.

- Krátkodobý pobyt po dobu např. deseti dní, který slouží k překonání odvykacích potíží a ke zlepšení tělesného stavu. Jedná se o tzv. detoxikační pobyt, který však sám o sobě většinou k překonání závislosti nestačí.
- Středně dlouhá léčba trvá několik týdnů až měsíců.
- Dlouhodobý program trvá rok i déle. Tato léčba může probíhat v terapeutických komunitách.

(www.drnespor.eu)

5. Prevence

"Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje prevenci jako soubor intervencí s cílem zamezit či snížit výskyt a šíření škodlivosti účinků užívání alkoholu a nealkoholových drog." (www.odrogach.cz) Dle WHO rozlišujeme tři druhy prevence:

- primární prevence se zaměřuje na předcházení vzniku závislostí u osob, které s návykovými látkami nebo dalšími závislostmi ještě nepřišly do styku
- sekundární prevence se snaží předcházet vzniku a prohloubení závislosti u jedinců, kteří jsou již s návykovými látkami v kontaktu
- terciální prevence je zaměřena na předcházení trvalému a vážnému poškození zdraví nebo sociálnímu poškození u závislých jedinců.

(www.odrogach.cz)

V současné době je v naší republice věnována pozornost v oblasti patologického hráčství spíše jeho léčbě než primární prevenci. Ve školách se již mnoho let otevřeně hovoří zejména o drogových závislostech a jejich nebezpečí, ovšem nebezpečí propadnutí závislosti na hazardních hrách je poměrně dost podceňováno. Mladiství proto nemají téměř žádný zdroj informací, který by je o možných nebezpečích a nástrahách patologického hraní varoval. Ve školách se o tomto problému nemluví, v reklamách a dalších mediálních sděleních se mladiství setkávají pouze s informacemi

budujícími pozitivní pohled na hraní a sázení. Největším hrdinou dnešní doby se stává ten, kdo dokáže změřit své síly s profesionálními hráči pokeru. Prevenci, osvětě a včasnému varování je bohužel věnováno minimum času a úsilí.

"Obecně je dostatečně známo, že v zápase s nějakým negativním jevem je prevence účinnějším a efektivnějším nástrojem, než následné odstraňování či nápravy negativních důsledků. Preventivní působení je navíc v mnoha případech i výrazně méně ekonomicky náročnou záležitostí." (Prunner, 2008, str. 185)

Dle Prunnera (2008, str. 186-199) by měla být věnována pozornost zejména preventivnímu působení na jedince, kteří se s hraním ještě vůbec nesečkali, anebo kteří hrají prozatím pouze rekreačně a nachází se v tzv. *první úrovni*. Největší sílu této primární prevence představuje fakt, že není třeba měnit postoje dané osoby. Osoba, která se s hraním ještě nedostala do styku, si snadněji vytváří negativní postoj k dané činnosti a utváří se u ní *postojová obrana*. Je tedy velice důležité, aby se preventivní intervence dostala k jedinci dříve než podnět, který by mohl závislost způsobit. "Jak je z realizovaných výzkumů patrné, v případě herních aktivit je při *celoplošném preventivním působení* vhodné zaměřit se již na žáky školou povinné. V některých lokalitách by měli být dokonce preventivně s riziky patologického hraní seznamováni již žáci prvního stupně základní školy." (Prunner, 2008, str. 199)

5.1 Prevence a jednatlivec

Každý jedinec by si měl uvědomit, že hraní hazardních her je rizikovou činností, kterou by neměl provozovat a od jejího provozování by měl zrazovat i ostatní lidi ve svém okolí.

5.2 Prevence v rodině

Na úrovni rodiny je velice důležité stanovit jasná pravidla, která je nutno všemi členy domácnosti dodržovat. Nešpor (1999, str. 77) se zmiňuje o deseti základních bodech preventivního působení rodičů na děti.

1. Je důležité získat důvěru dítěte, naslouchat mu a věnovat potřebný čas.
2. Opatřit si o hazardních hrách dostatek informací a k debatě zvolit vhodný okamžik.
3. Předcházet nudě u dítěte zaměstnáním činnostmi v domácnosti, nalezením vhodných koníčků a okruhu přátel.
4. Stanovit jasná pravidla a lpět na jejich dodržování. Za nedodržení pravidel musí následovat sankce, která je pro dítě předvídatelná.
5. Rodiče by pro své děti měli být dobrým modelem. Ukázat dítěti, že větší cenu pro ně mají peníze,

které si sami vydělali než ty, které by získali bez přičinění.

6. Budovat v dítěti schopnost říci v některých situacích NE. K takovýmto situacím zařadit i pozvání k hazardní hře.
7. Rodina by měla chránit dítě před nevhodnou společností.
8. Posilovat zdravé sebevědomí dítěte je důležité.
9. Nezbytná je spolupráce s dalšími dospělými, školou a odborníky.
10. Jestliže se problém s hazardní hrou u dítěte objeví, je třeba zasáhnout co nejdříve.

5.3 Prevence ve škole

Již fungující preventivní programy týkající se drogových závislostí by měly být rozšířeny o prevenci problémů, které působí patologické hraní. Školy by neměly tolerovat provozování hazardních her jak na své půdě, tak i v jejím okolí. Informování žáků o prevenci je vhodné zařadit do průřezového tématu výchovy ke zdraví. Jako nejvhodnější a nejúčinnější preventivní programy pro děti a dospívající se jeví tzv. peer programy, které jsou realizovaný za aktivní účasti vrstevníků a jsou kombinovány s dalšími interaktivními postupy.

Nešpor a Csémy (www.drnespor.eu) uvádějí, že celosvětově existuje mnoho preventivních programů, které si kladou za cíl předcházet problémům s hazardem u mladistvých. Avšak jediným, u kterého byla prokázána jeho účinnost, je program Stacked Deck. Program se uskutečňuje během pěti až šesti interaktivních hodin, které kromě interakce přinášejí také nácvik relevantních dovedností. Prevence problémů s hazardem se i v tomto případě do jisté míry překrývá s prevencí škod působených návykovými látkami, avšak jistá specifika se zde objevují. Využívá se zejména práce s motivací, nácvik relevantních sociálních dovedností, dovedností rozhodování, sebeovlivnění, výuka mediální gramotnosti nebo nabízení pozitivních alternativ. Další specifika při prevenci patologického hraní se týkají systému hodnot a nakládání s financemi, počítačové gramotnosti, je kladen důraz na to, aby mladiství pochopili, že peníze nemohou vyřešit veškeré problémy.

5.3.1 Základní programy pro prevenci na školách

Peer program

Tento program vznikl v první polovině 90. let. Základem je interaktivnost a působení vrstevníků, snaha zařadit do programu i rodiče. Soustředí se zejména na nácvik sociálních dovedností, zvládání stresu, relaxace a schopnosti řešit problémy. Jeho předností je, že pochází z poměrů České republiky.

Program založený na dovednostech pro život

Life skills training program G. J. Botvina je interaktivním programem, který je zaměřený na budování dovedností potřebných pro život, jako je sebeovlivňování a získávání sociálních dovedností. Velmi důležitá je u tohoto programu práce učitele, který žáky vede k diskusi o podstatných tématech vedoucích k osvojení si dovedností pro život. V programu je využíváno takových pedagogické postupů jako je instruktáž, kladení otázek, demonstrace, pochvala, zadávání domácích úkolů týkajících se příslušných témat a dovedností v mimoškolním prostředí. Podrobná struktura programu Life skills training je uvedena v podobě přehledné tabulky v závěru práce (viz Příloha č. 1).

Project Northland

Je program vytvořený v 90. letech na minnesotské univerzitě. Důraz je zde kladen na prevenci zejména ve společnosti a kromě pedagogů a vrstevníků se ho aktivně účastní také rodiče a širší okolí. Jako zajímavost lze uvést, že preventivní materiály pro žáky mají podobu comicsu.

Lions quest program

Tento preventivní program je svým zaměřením a svou náplní v mnohém podobný minnesotskému programu, který je uveden výše. Program je interaktivní, pracuje se sociálními dovednostmi, snaží se zapojit i rodiče.

(www.drnespor.eu)

5.4 Prevence a sdělovací prostředky

Média by se měla zejména zaměřit na nabídku kvalitního trávení volného času a nezprostředkovávat reklamy, které propagují hazardní hry. Další žádoucí cestou je také uvádění programů zaměřených na prevenci a také na šíření informovanosti o problémech, které může hazardní hra způsobit.

U reklamy lákající jackpotem by měla být uváděna i nepravděpodobnost výhry, jinak lze tuto reklamu označit za klamavou.

5.5 Prevence a společnost

Základním mottem by mělo být snižování dostupnosti a poptávky po hazardní hře. Licence k provozování hazardu by měly být udělovány pouze na omezenou dobu a za vysoký poplatek. Provozování hazardu by mělo být zakázáno v místech, kam přicházejí i lidé, kteří hrát nechtějí (např. v prostorách pro cestující hromadné dopravy). Jako preventivní opatření by také mohl sloužit zákaz nonstop provozu heren. Okamžité vysoké pokuty a odejmutí licence tomu, kdo toleruje hru nezletilých. Omezení hustoty zařízení, kde je hazard provozován. Personál heren a jejich provozovatelé by neměli půjčovat gamblerům ve svých provozovnách peníze na hru. Preventivně by mohl působit také celostátní registr osob, které nemají do heren, kasin a sázkových kanceláří přístup (ať už z vlastního rozhodnutí nebo z rozhodnutí soudu). Osobám zavedeným v tomto registru by nesměla být hra umožněna. V neposlední řadě je také důležité, aby měly orgány místní správy právo zakázat

hazard v jakékoliv podobě a k omezování hazardu byly motivovány.

(Břicháčková, Csémy, Erdinger, a kol., 2010, str. 54)

"Výzkumy prokázaly, že ty státy v USA, které mají přísné zákony omezující hazardní hry, mají o 70% nižší výskyt patologického hráčství v porovnání se státy, které takové zákony nemají." (Nešpor, 1999, str. 78)

6. Situace v České republice

V České republice je v současné době v platnosti zákon č. 202/1990 Sb. o loteriích a jiných podobných hrách. V §1 Úvodního ustanovení je uvedeno, že: "Loterií a jinou podobnou hrou se rozumí hra, jíž se účastní dobrovolně každá fyzická osoba, která zaplatí vklad (sázku), jehož návratnost se účastníkovi nezaručuje. O výhře nebo prohře rozhoduje náhoda nebo předem neznámá okolnost nebo událost uvedená provozovatelem v předem stanovených herních podmínkách (dále jen „herní plán“). Nezáleží přitom na tom, provádí-li se hra pomocí mechanických, elektronickomechanických, elektronických nebo obdobných zařízení." (www.mfcr.cz)

Dále je v loterijním zákoně uvedeno, že účastnit se loterií smí pouze osoby starší 18ti let. Provozovatel nesmí poskytovat sázejícím půjčky nebo úvěry, které by byly použity na úhradu sázky.

"Provozování loterie nebo jiné podobné hry prostřednictvím veřejných serverů na internetu je zakázáno." (www.mfcr.cz)

Dle §17 části druhé o výherních hracích přístrojích platí podmínka, že: "Provozování výherních hracích přístrojů nesmí být povoleno ve školách, školských zařízeních, v zařízeních sociální a zdravotní péče, v budovách státních orgánů a církví, jakož i v sousedství uvedených budov. Okruh vzdálenosti do 100 m od těchto budov může stanovit obec vyhláškou." (www.mfcr.cz)

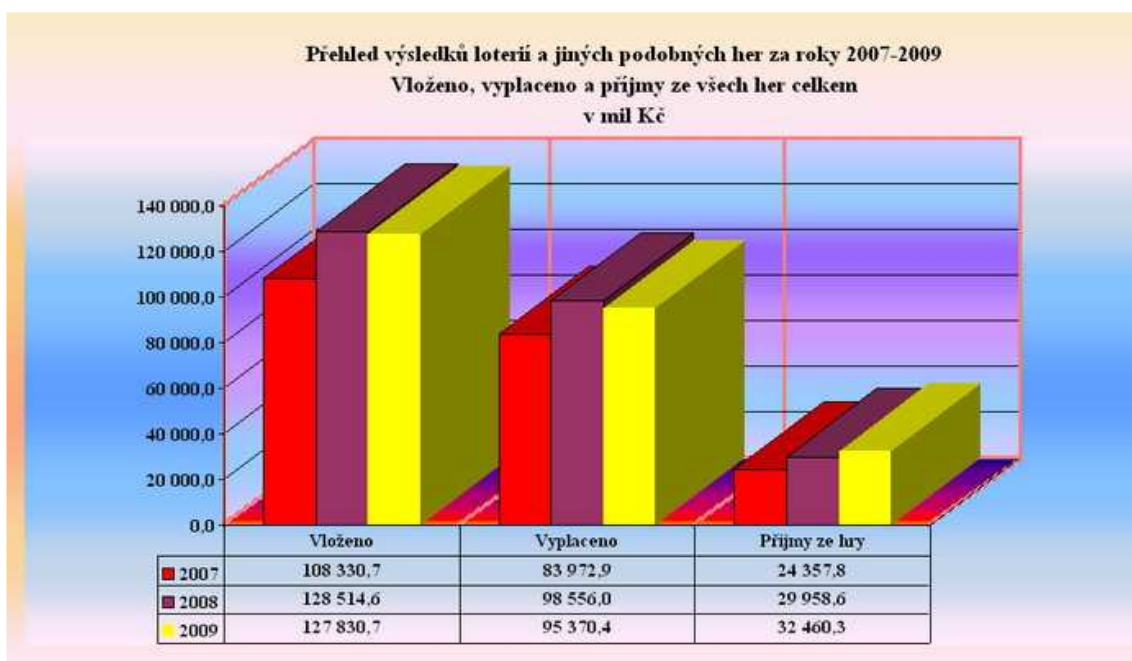
Povolení k provozování loterie může vydat obecní úřad, krajský úřad nebo ministerstvo financí.

Provozovatelé loterií jsou povinni odvádět část výtěžku na sociální, zdravotní, sportovní, ekologické, kulturní nebo jinak veřejně prospěšné účely.

V únoru 2011 jednala vláda o změně loterijního zákona, která by však mohla vejít v platnost teprve v průběhu roku 2013. Poslanci se snaží prosadit možnost redukovat počet výherních hracích přístrojů i videoloterijních terminálů. Dle poslanců je nezbytné, aby byly rozšířeny pravomoci obcí, které by tak mohly regulovat hazard na svém území. Jedním z dalších navrhovaných opatření je snížení doby, na kterou by bylo možné vydat povolení k provozování loterií. Dle návrhů poslanců by toto povolení mohli provozovatelé loterií získat na dobu určitou a to na deset let (někteří však navrhují jako maximální hranici dobu tří let).

Z přehledu výsledků loterií a jiných podobných her za období let 2007 až 2009 (Obrázek_1) je zcela zřejmé, že množství peněz vložených do loterií a jiných podobných her v uplynulých letech neustále stoupá. Zatímco v roce 2007 sázkaři vložili do loterií přes 108 miliard korun, o rok později se již jednalo o částku, která byla ještě o dvacet miliard vyšší. Nejinak tomu bylo bohužel i v následujícím roce 2009, kdy sice objem vsazených peněz oproti předchozímu roku mírně poklesl, avšak i tak zůstává hodnota na alarmujících necelých 128 miliardách korun českých.

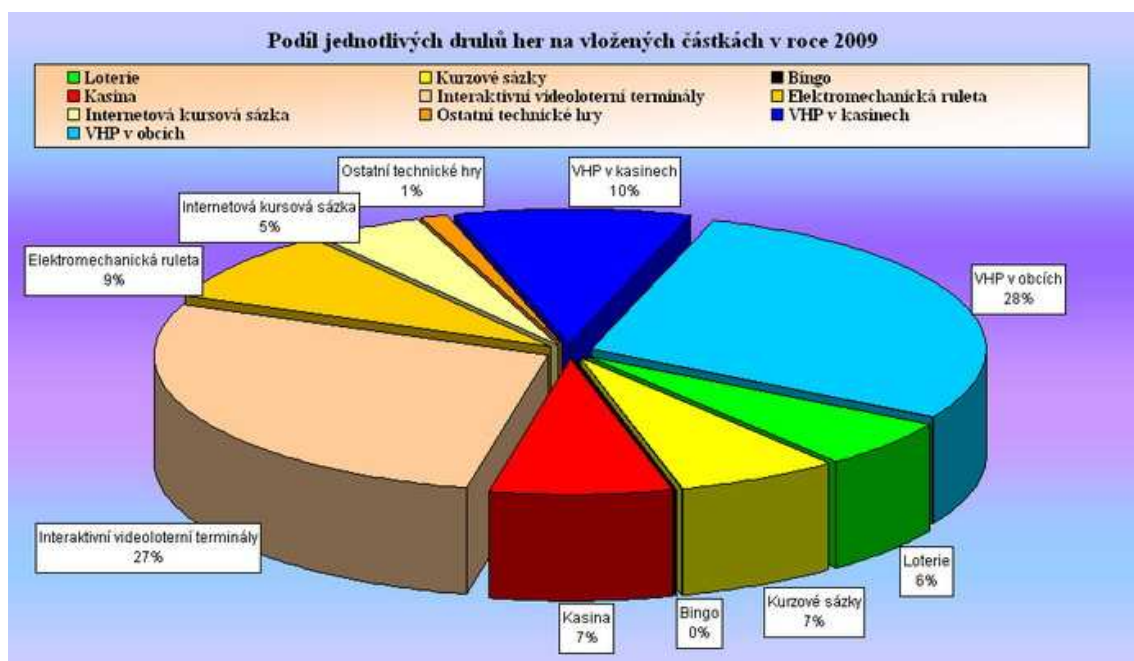
Obrázek_1: Přehled výsledků loterií a jiných podobných her v období let 2007-2009.

(www.mfcr.cz)

Popularitu jednotlivých druhů hazardu lze vypočítat z grafu (Obrázek_2), který uvádí podíl jednotlivých druhů her na vložených částkách. Dle tohoto grafu bylo v roce 2009 největší množství peněz vsazeno do výherních hracích přístrojů, které jsou provozované v obcích (v grafu 28% vložených peněžních prostředků). Velmi oblíbené byly také interaktivní videoloterijní terminály, které získaly 27% z grafu. Následovaly výherní hrací přístroje v kasinech, elektromechanické rulety, kurzové sázky a kasina.

Obrázek_2: Podíl jednotlivých druhů her na vložených částkách v roce 2009.

(www.mfcr.cz)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíl praktické části

Cílem praktické části diplomové práce na téma gamblersství je zmapování současného stavu gamblersství na 2. stupni základních škol metodou dotazníku. Pokusila jsem se zjistit, zda existuje rozdíl mezi velkým městem, malým městem a vesnicí. Pro lepší přehlednost jsem vyhodnocení jednotlivých otázek dotazníku doplnila o jednoduché statistické výpočty. V praktické části diplomové práce popisují především jakých výsledků bylo dosaženo a zda došlo k potvrzení či vyvrácení předem stanovených hypotéz.

2. Stanované hypotézy

V praktické části diplomové práce vycházím z následujících hypotéz.

Hypotéza č. 1: předpokládám, že žactvo základních škol tráví poměrnou část svého volného času u počítače nebo na internetu.

Hypotéza č. 2: předpokládám, že většina rodičů se podílí na aktivním využití volného času svých dětí a zajímá se, co dítě ve volném čase dělá.

Hypotéza č. 3: předpokládám, že žáci a žákyně na základních školách jsou snadným terčem pro reklamu a nechají se reklamním sdělením snadněji ovlivnit.

Hypotéza č. 4: předpokládám, že většina žáků a žákyň viděla v televizi reklamu na internetové sázkařství a internetové hazardní hry, na jejichž základě u nich vzrostl zájem o tento typ sázení.

Hypotéza č. 5: předpokládám, že někteří žáci již mají zkušenost s návštěvou herny s výherními nebo zábavními automaty.

Hypotéza č. 6: předpokládám, že někteří žáci již zkusili sázení např. prostřednictvím sportky nebo tipování výsledků sportovních utkání.

Hypotéza č. 7: předpokládám, že pro žáky a žákyně základních škol je internetové prostředí lákavé pro jeho anonymitu a možnost vydávat se za starší.

3. Popis zkoumaného vzorku

V praktické části diplomové práce jsem se zaměřila na dotazníkové šetření na Základní škole Oskara Nedbala v Českých Budějovicích a na Základní škole Velešín ve školním roce 2010/2011. Celkem jsem zpracovávala 100 dotazníků.

V Českých Budějovicích tvořilo vzorek respondentů 50 žáků a žákyň druhého stupně základní školy. Dotazovaní žáci uváděli trvalé bydliště jak ve velkém městě, tak i v malém městě a na vesnici. Dotazováno bylo celkem 22 chlapců a 28 dívek ve věkovém rozmezí třináct, čtrnáct a patnáct let.

Na Základní škole Velešín vyplnilo dotazník rovněž 50 respondentů, z nichž nikdo neuvedl jako trvalé bydliště velké město. Celkem bylo dotázáno 26 chlapců a 24 dívek ve věku třináct až šestnáct let.

4. Metoda praktické části

Pro zpracování praktické části diplomové práce jsem zvolila jednu z testových metod psychodiagnostiky a to metodu dotazníku. "Dotazníky jsou psychodiagnostické metody založené na subjektivní výpovědi vyšetřované osoby o jejích vlastnostech, citech, postojích, názorech, zájmech, způsobu reagování v nejrůznějších situacích atd. Jejich konstrukce vychází z principu introspekce, neboť probandovy odpovědi jsou závislé na jeho vnitřních poznacích. Úkolem zkoumané osoby je zatrhnout nebo jiným způsobem označit výpovědi, které podle jejího názoru nejlépe vystihují zkoumaný znak. (...) Výhodou dotazníku je snadná a rychlá administrace i způsob jejich hodnocení. V krátké době lze získat velký počet údajů od mnoha osob. Jejich zpracování je ve většině případů neproblematické a dovoluje možnost kvantifikace výsledků. (...) Na druhé straně mají dotazníkové metody i řadu nevýhod. Jejich diagnostická hodnota v první řadě závisí na úrovni schopnosti introspekce, jinými slovy na tom, zda vyšetřovaná osoba je schopna sama sebe adekvátně ohodnotit." (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová, 2001, str. 320)

Dotazník, který jsem sestavila, je pro všechny žáky základních škol anonymní. Obsahuje 25 otázek. První tři otázky jsou zaměřeny na zjištění základních informací o dotazované osobě - zaměřují se tedy na pohlaví, věk a bydliště. V otázkách č. 4 až 9 se zajímám, jakým způsobem tráví žáci základních škol svůj volný čas a zda se o jejich volnočasové aktivity zajímají také jejich rodiče. Otázky č. 10 až 13 zjišťují do jaké míry se dotazované osoby nechají ovlivnit reklamou. Zkušenost respondentů s návštěvou heren

s výherními nebo zábavními automaty a také zkušenost s hrou na těchto automatech zjišťuji v otázkách 14 až 17. Otázky č. 18 až 22 zaměřuji na problematiku hazardu jako takového a zajímám se o zkušenost dotazovaných osob s jednotlivými druhy hazardu. Poslední tři otázky (23 až 25) jsou zaměřeny na problematiku anonymity internetového prostředí.

5. Vyhodnocení dotazníků

V následující části diplomové práce vyhodnocuji vyplněné dotazníky. Vzhledem ke bezchybnosti a úplnosti vyplněných dotazníků nebylo potřeba žádný z nich z vyhodnocení vyřadit. Při vyhodnocování jednotlivých otázek jsem zohledňovala četnost odpovědí. Pro přehlednost jsem komentář každé otázky doplnila o graf poukazující na rozdíly četností odpovědí mezi velkým městem, malým městem a vesnicí. U každé otázky také vždy uvádím souhrnný graf, který mapuje četnost odpovědí u všech dotázaných žáků a žákyň bez ohledu na jejich bydliště. Vyhodnocení vychází ze znění otázek tak, jak byly položeny respondentům. Dotazník jako takový je k nahlédnutí v závěru této diplomové práce (viz Příloha č. 2).

Otázka č. 1: Pohlaví

Odpověď: a)muž, b)žena

ZŠ České Budějovice

	vesnice	malé město	velké město	celkem
muž	2	3	17	22
žena	2	5	21	28
celkem	4	8	38	50

ZŠ Velešín

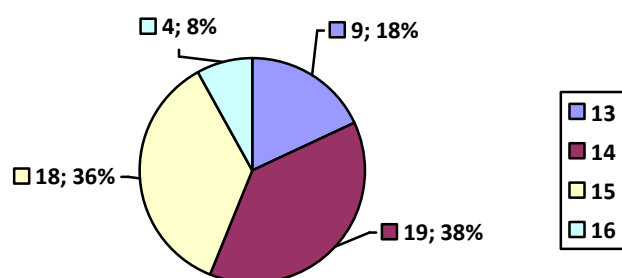
	vesnice	malé město	velké město	celkem
muž	8	18	0	26
žena	6	18	0	24
celkem	14	36	0	50

Z tabulek vyplývá, že dotázaných žáků bylo celkem 100. Každá ze základních škol se na dotazování podílela padesáti žáky. Poměr dotázaných chlapců a dívek je poměrně vyrovnaný. Dívky se na vzorku podílely 52% dotázaných, chlapci 48% dotázaných. Největší podíl dotázaných tvořili žáci z malého města (celkem 44%). 38% respondentů tvořili žáci žijící trvale ve velkém městě s více jak 30ti tisíci obyvateli. Žáci žijící na vesnici tvořili 18% dotázaných.

Otázka č. 2: Věk

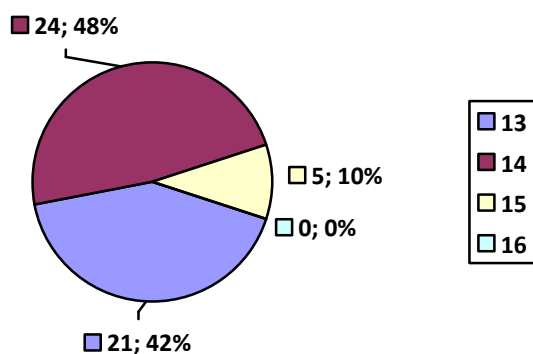
Odpověď: žáci vyplnili svůj věk.

ZŠ Velešín

Na ZŠ Velešín byl největší počet dotázaných žáků ve věku 14ti let - tito žáci se na vzorku podíleli 38%. Celých 36% dotázaných bylo ve věku 15ti let. Dále následovali žáci 13tiletí a nejméně bylo 16tiletých.

ZŠ České Budějovice

V Českých Budějovicích vyplnilo dotazník 48% žáků ve věku 14ti let. Následovali žáci 13tiletí v množství 42%. Dotázaných 15tiletých žáků bylo celkem 10%.

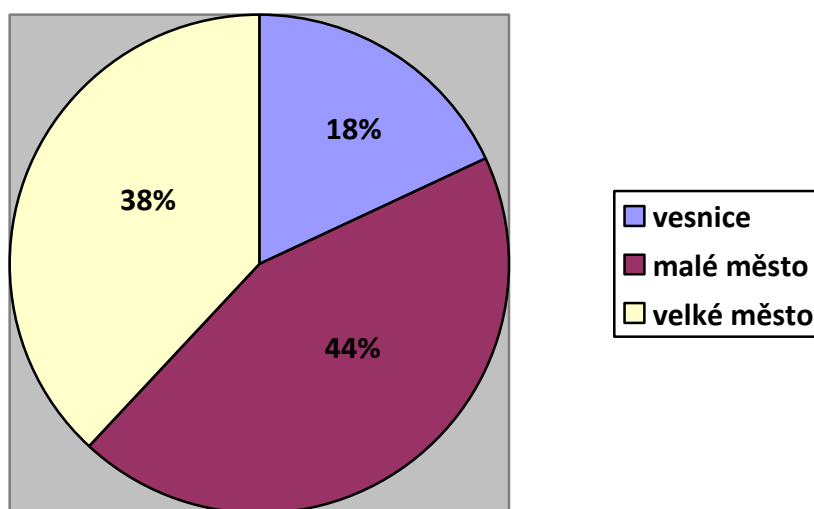
Otázka č. 3: Bydliště

Odpověď: a) vesnice

b) malé město (do 30ti tisíc obyvatel)

c) velké město

Bydliště dotazovaných žáků

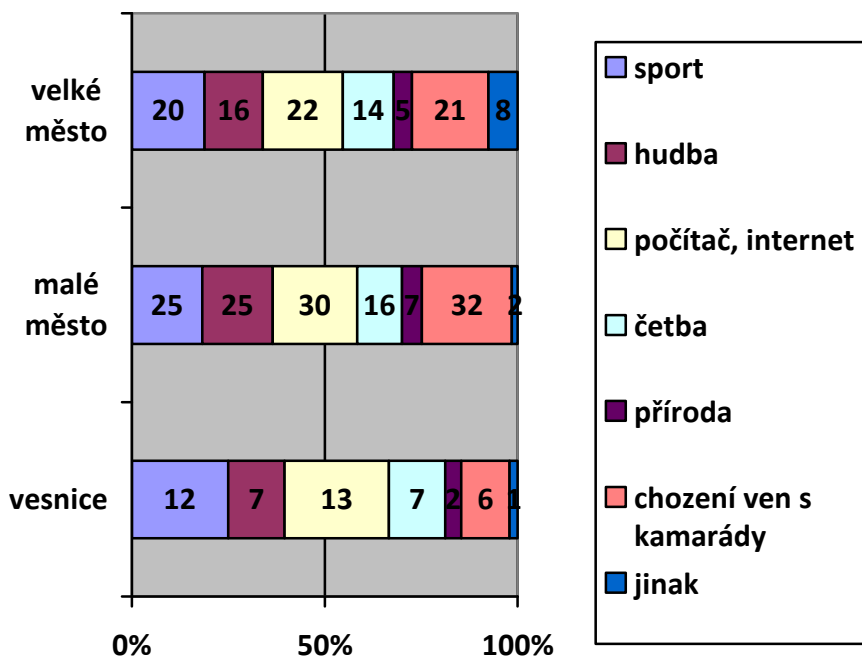

Ze všech dotázaných odpovědělo 44% žáků, že žije v malém městě. Tímto městem je ve většině případů Velešín, kde byl průzkum prováděn na místní základní škole. 38% žáků žije trvale ve velkém městě, kterým jsou u většiny dotázaných České Budějovice, kde byl průzkum prováděn na Základní škole Oskara Nedbala. Zbýlých 18% dotázaných žije na vesnici.

Otázka č. 4: Jak trávíš svůj volný čas?

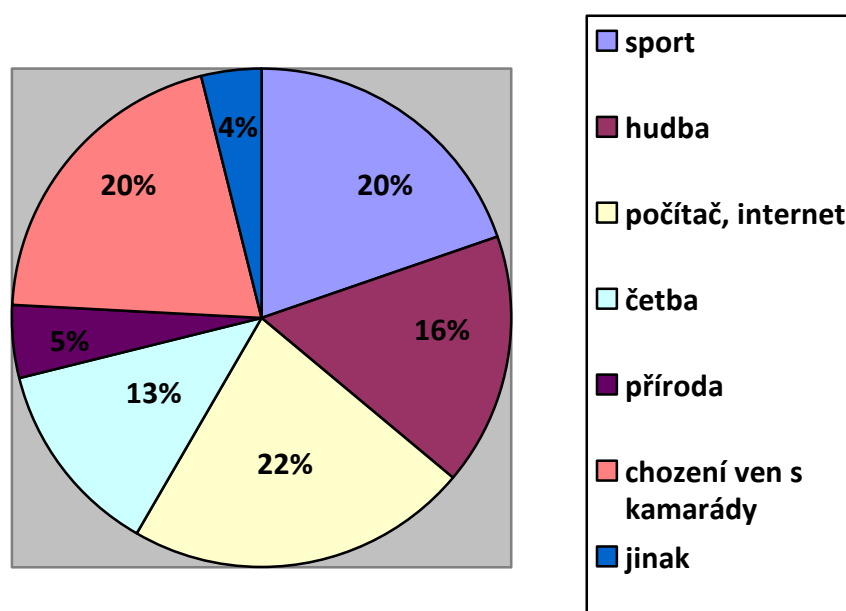
Odpověď: žáci vybírali z nabízených variant nebo mohli zvolit položku "jinak" a napsat, jakým způsobem volný čas tráví.

Volnočasové aktivity (dle bydliště)

V případě porovnání způsobu trávení volného času dle místa bydliště respondentů zjišťujeme, že obliba jednotlivých položek se dle místa bydliště příliš neodlišuje. Dalo by se očekávat, že děti žijící na vesnici budou trávit více času sportem nebo pobytem v přírodě, ovšem není tomu tak. Žáci žijící na vesnici sice tráví sportem více času, než žáci z měst, ovšem největší podíl má na jejich volnočasových aktivitách počítač a internet. V malém městě převažovala obliba trávení volného času chozením ven s kamarády a sezením u počítače. Nejinak tomu bylo ve velkém městě, kde většina dotázaných odpověděla, že volný čas tráví u počítače nebo na internetu a chozením ven s kamarády.

Volnočasové aktivity (souhrn)

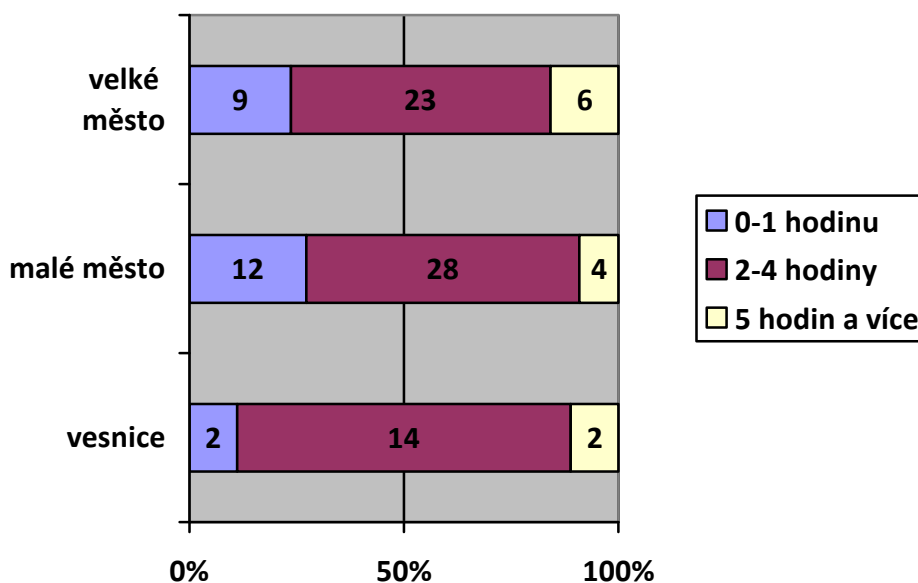

V celkovém souhrnu volnočasových aktivit docházíme ke zjištění, že nejčastější aktivitou ve volném čase žáků základních škol je sezení u počítače a trávení času na internetu. Tuto položku zakroužkovalo 22% žáků. S 20% se na druhém místě objevuje chození ven s kamarády a také sport získal v celkovém součtu 20%. Následuje záliba v hudbě (celkově 16%) a čtení (13%). Příroda a jiné volnočasové aktivity se umístili na místech posledních. Jako jiné volnočasové aktivity uváděli žáci studium cizích jazyků, venčení psů, cestování, zpěv (který by však mohl být zahrnut pod bodem "hudba"), herectví, návštěvu kroužků a oddílů a dokonce také modeling.

Otázka č. 5: Kolik času denně trávíš u počítače?

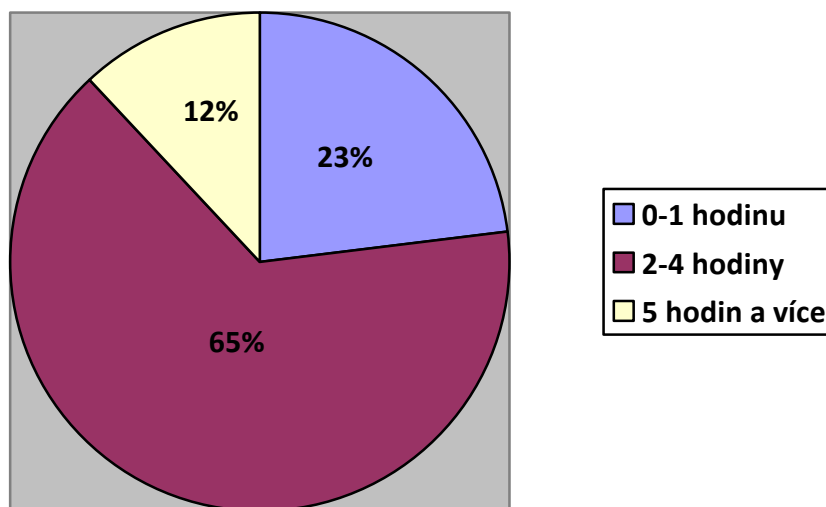
Odpověď: a) 0-1 hodinu, b) 2-4 hodiny, c) 5 hodin a více

Čas strávený u počítače (dle bydliště)

I přesto, že někteří žáci nezvolili jako alternativu trávení volného času položku "počítač a internet", všichni nakonec odpověděli na otázku, kolik času denně u počítače tráví. Počet strávených hodin u počítače se mezi velkým městem, malým městem a vesnicí příliš neliší. Ve velkém městě tráví 60% dotázaných denně u počítače 2-4 hodiny (0-1 hodinu pak u počítače tráví 24% dotázaných a 5 hodin a více u počítače prosedí 16% žáků). V malém městě je opět největší podíl v rozmezí 2-4 hodin, který činí 64% (jednu hodinu a méně stráví u počítače 27% žáků a 5 hodin a více 9%). Na vesnici zabere čas strávený u počítače 0-1 hodinu 11% dotázaných, 78% žáků tráví u počítače dvě až čtyři hodiny a dalších 11% je ochotno touto aktivitou strávit pět a více hodin za den.

Čas strávený u počítače (souhrn)

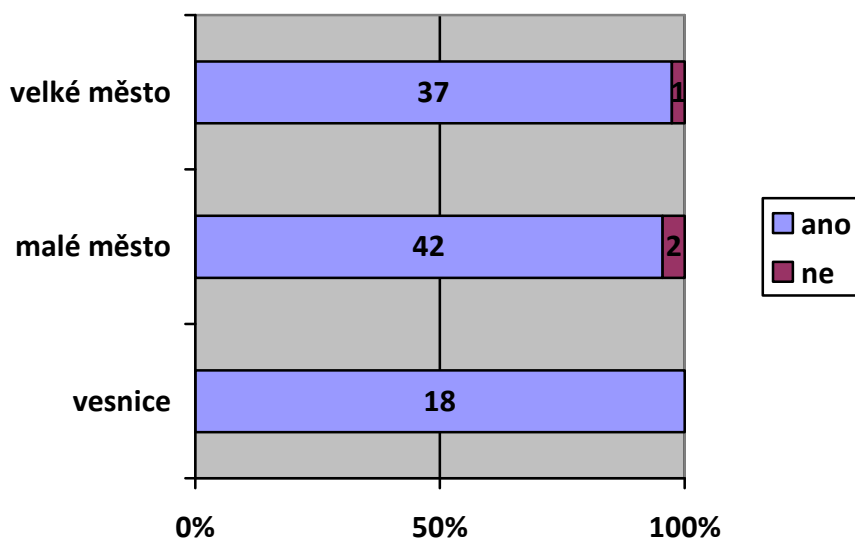

Bez přihlédnutí k lokalitě, ze které respondenti pocházejí, zjišťujeme, že 65% dotázaných žáků základních škol věnuje denně činností spojeným s počítačem a internetem dvě až čtyři hodiny svého času. 23% respondentů tráví touto aktivitou maximálně jednu hodinu denně a 12% dotázaných je ochotno u počítače strávit pět hodin a někdy i více.

Otázka č. 6: Používáš internet?

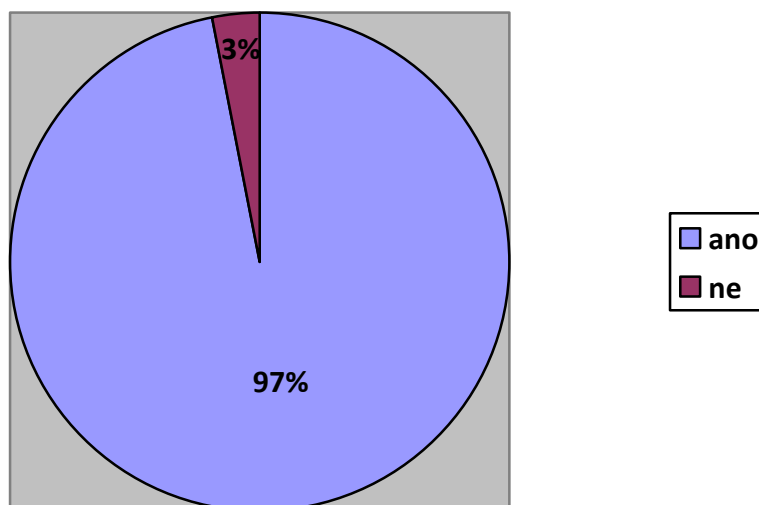
Odpověď: a)ano, b)ne

Používání internetu (dle bydliště)

Z celkového počtu 38 oslovených žáků, kteří bydlí ve velkém městě, odpověděl pouze jeden z nich, že internet nepoužívá. V malém městě používá internet čtyřicet dva z celkového počtu 44 oslovených respondentů. 100% pokrytí internetem je pak mezi žáky žijícími na vesnici. Toto číslo se zdá být poměrně logické, protože rodiny žijící na venkově jsou spíše odkázané na vymoženosti moderní doby, mezi které je nutno řadit také internet. Většina mladých rodin žijících v dnešní době na vesnici vlastní často více než jeden automobil a domácnost má vybavenou např. moderními televizory a DVD-přehrávači právě z důvodu horší dostupnosti kulturních a jiných způsobů vyžití.

Používání internetu (souhrn)

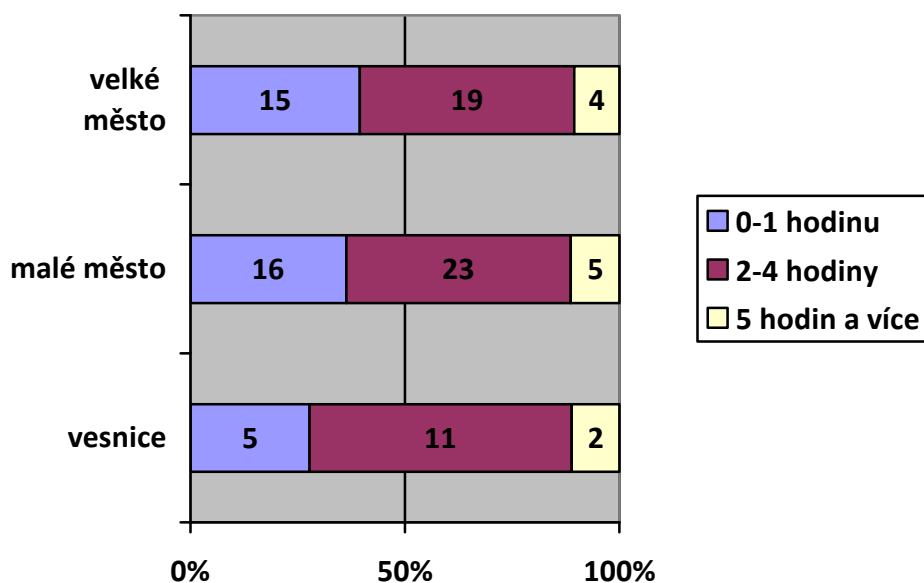

V celkovém souhrnu internet používá 97% všech dotázaných žáků základních škol. Pouze 3% žáků uvedla, že internet nepoužívá. I toto číslo je však dle mého názoru zkreslené, protože na základních školách, kde byl průzkum prováděn, mají všichni žáci v rámci vyučování na internet přístup. Proto si myslím, že s internetem jako takovým se do styku dostalo již 100% všech dotázaných žáků.

Otázka č. 7: Kolik času denně strávíš na internetu?

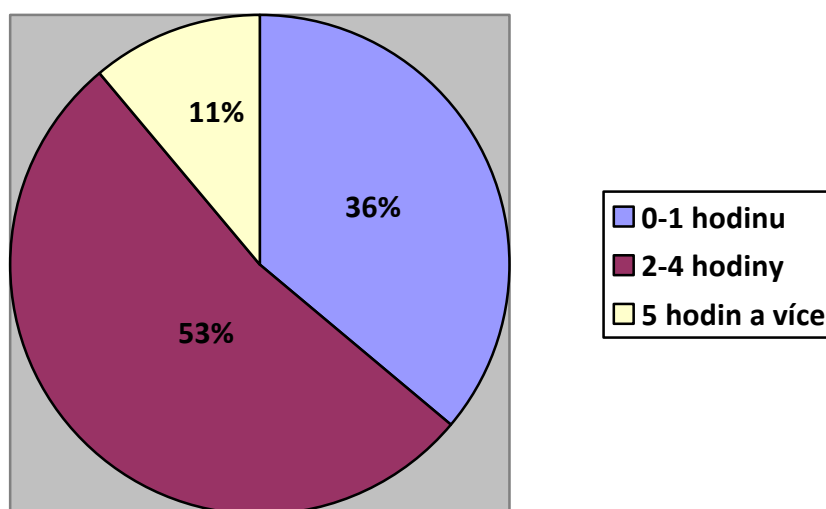
Odpověď: a) 0-1 hodinu, b) 2-4 hodiny, c) 5 hodin a více

Čas strávený surfováním po internetu (dle bydliště)

Variabilita odpovědí zůstává opět konstantní, ať se jedná o respondenty z velkého města, malého města nebo z vesnice. Shodně opět získává největší podíl na čase stráveném denně na internetu rozmezí dvou až čtyř hodin. Žáci z velkého města stráví dvě až čtyři hodiny za den na internetu v 50% případů. V malém městě věnuje tento čas surfování po internetu 52% dotázaných a na vesnici pak 61% žáků.

Čas strávený surfováním po internetu (souhrn)

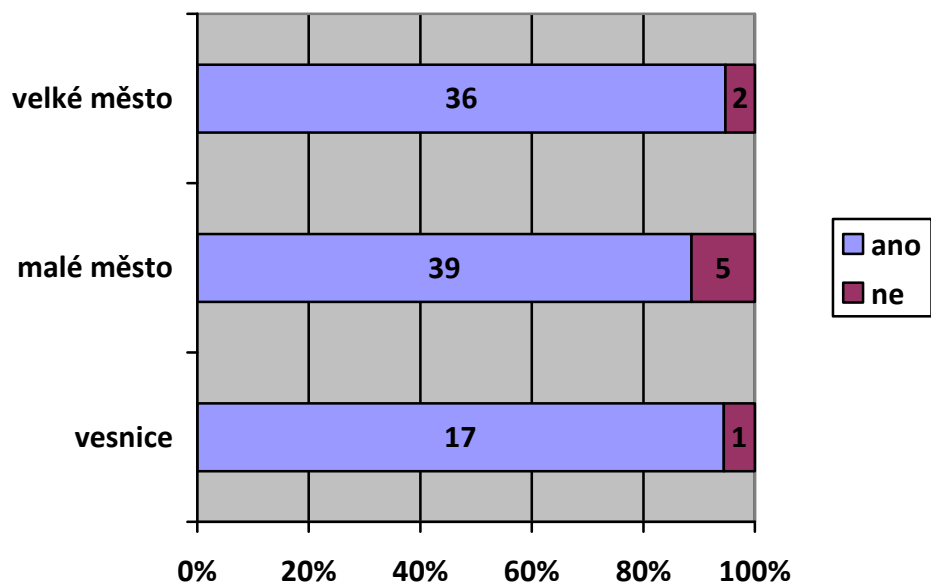

Dvě až čtyři hodiny věnuje surfování po internetu celých 53% všech dotázaných žáků z obou základních škol. Jednu hodinu a méně na internetu stráví 36% dotázaných. Pět hodin a více věnuje brouzdání po internetu 11% žáků základních škol. V grafu uvedeném u otázky č. 5 jsme mohli zjistit, že 65% žáků tráví denně u počítače 2-4 hodiny ze svého času. Avšak 53% z nich tráví tento čas výhradně návštěvou internetových portálů. Zbýlých 12% žáků tento čas nejspíše věnuje hraní počítačových her nebo jiným činnostem, které se dají na počítači provozovat.

Otázka č. 8: Vědí rodiče, jak trávíš volný čas?

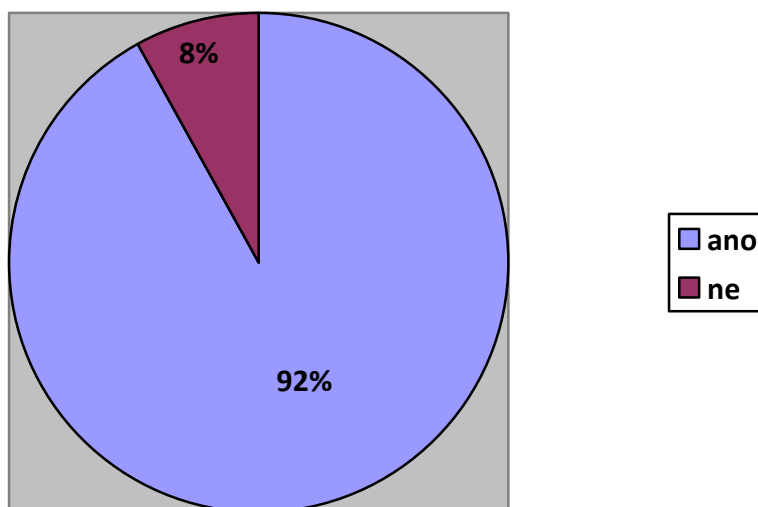
Odpověď: a)ano, b)ne

Zájem rodičů o volnočasové aktivity dětí (dle bydliště)

U této otázky si nejlépe stojí rodiče žáků z velkého města, kteří se v 95% případů zajímají o to, jak jejich dítě tráví volný čas. Celých 94% rodičů žijících se svými dětmi na vesnici má povědomí o volnočasových aktivitách svého dítěte. V tomto srovnání jsou na tom nejhůře rodiče z malého města, kteří se o volný čas svého dítěte starají v 87% případů. I přesto, že určité nuance v zájmu rodičů z jednotlivých porovnávaných lokalit patrné jsou, je poměrně málo rodin, které by o své děti neprojevovaly zájem.

Zájem rodičů o volnočasové aktivity dětí (souhrn)

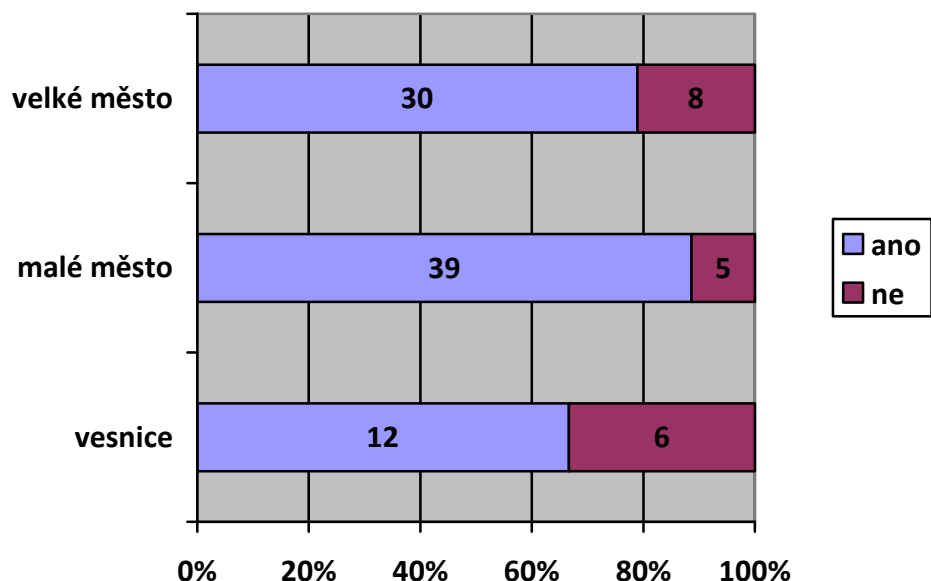

O volnočasových aktivitách dětí navštěvujících základní školu má povědomí 92% rodičů. V 8% odpověděli žáci, že jejich rodiče neví, jakým způsobem jejich dítě tráví volný čas.

Otázka č. 9: Podnikáte s rodiči společné výlety/akce?

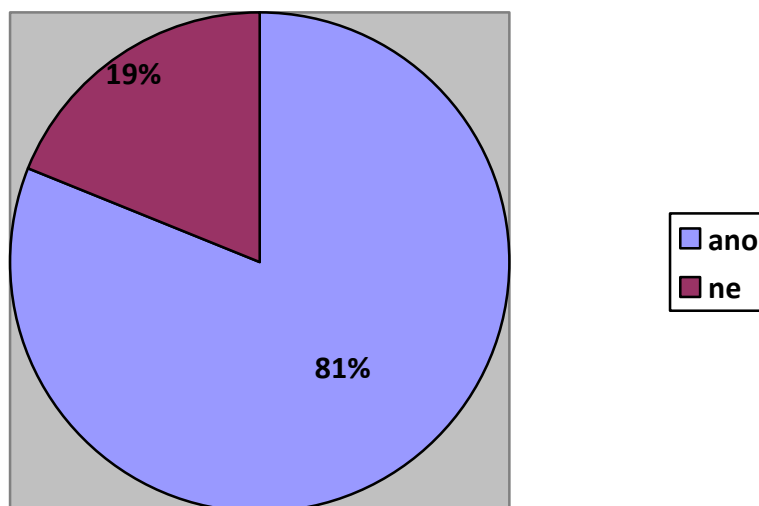
Odpověď: a)ano, b)ne

**Aktivní podílení rodičů na trávení volného času
(dle bydliště)**

Největší měrou se na společném trávení volného času podílejí rodiče dětí z malého města a to v celých 89%. Toto číslo je poměrně logické, protože na rozdíl od rodin žijících ve velkém městě, je často nutné z malého města za zábavou vycestovat, přičemž je v tomto věku žáků přítomnost rodičů téměř nezbytná. Žáci žijící ve velkém městě podnikají s rodiči společné výlety nebo akce v 79%. Nejméně času svým dětem věnují rodiny žijící na venkově. Žáci z vesnice se svými rodiči aktivně tráví volný čas v 66% případů. I tento výsledek se zdá být poměrně logickým, protože lidé žijící na vesnici mají často mnoho práce s obstaráním domu a pozemku a na různé výlety a společné akce již nezbývá mnoho energie a času.

**Aktivní podílení rodičů na trávení volného času
(souhrn)**

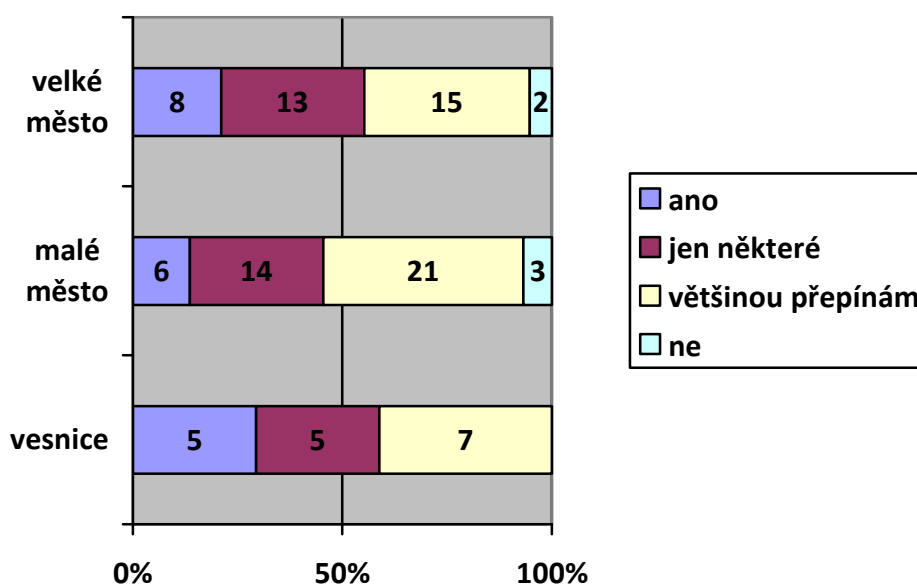

V celkovém souhrnu vypadá graf aktivního trávení volného času rodičů s dětmi následovně: 81% rodičů podniká s žáky základních škol společné výlety. V 19% se rodiče na volnočasových aktivitách dětí aktivně nepodílejí.

Otázka č. 10: Sleduješ reklamy v televizi?

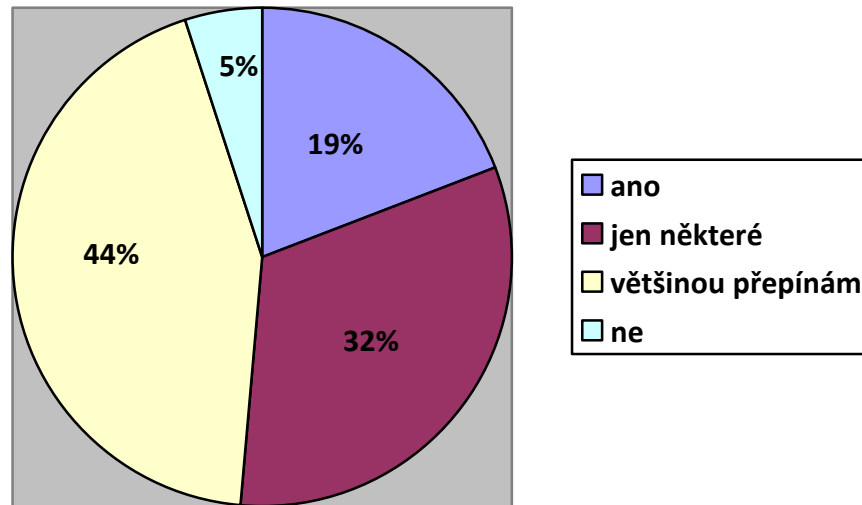
- Odpověď: a)ano
b)jen některé
c)většinou přepínám
d)ne

Sledování televizních reklam (dle bydliště)

Z dotázaných žáků nejvíce sledují televizní reklamy žáci žijící na vesnici a to v celých 56% dotázaných. Žáci žijící ve velkém městě sledují reklamy v 55 procentech. Nejméně často sledují televizní reklamy žáci žijící v malém městě. Na tuto otázku odpovědělo kladně pouze 45% z nich. Mezi žáky žijícími na vesnici nikdo neodpověděl, že reklamy v televizi vůbec nesleduje.

Sledování televizních reklam (souhrn)

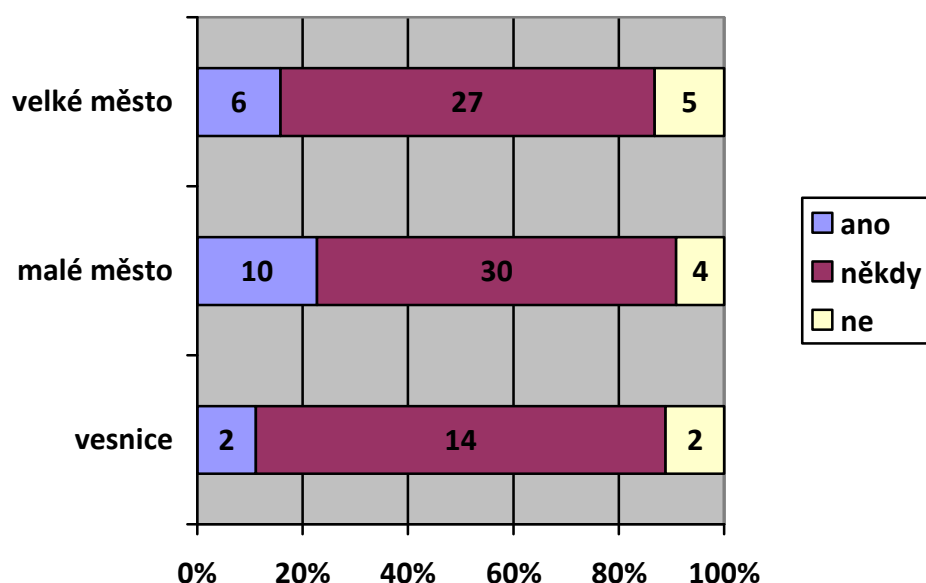

Celkově přesahovaly kladné odpovědi počet odpovědí záporných pouze o jedno procento. 51% dotázaných žáků odpovědělo, že televizní reklamy sleduje nebo si vybírá pouze některé. 44% respondentů se rozhodne kanál většinou přepnout ve chvíli, kdy se na něm televizní reklamy objeví. Pouze 5% ze všech dotázaných žáků uvádí, že reklamy nesleduje vůbec.

Otázka č. 11: Koupíš si v obchodě raději výrobek, který znáš z reklamy, než ten, který jsi nikdy neviděl/a?

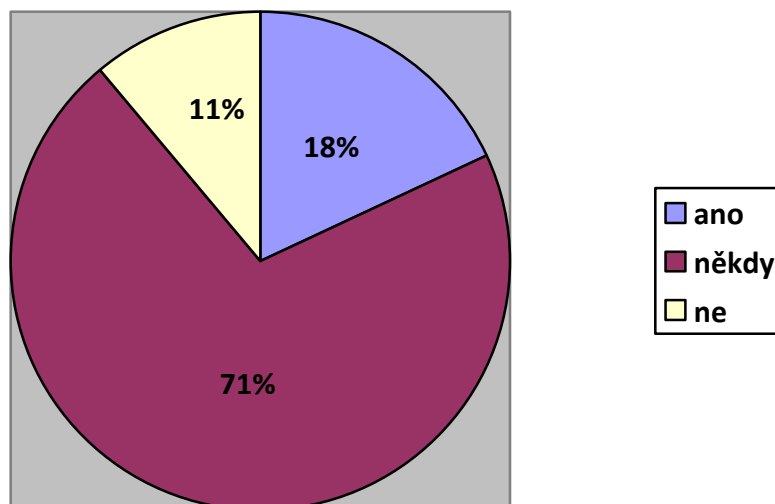
Odpověď: a)ano, b)někdy, c)ne

Ovlivnitelnost reklamou (dle bydliště)

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že nejvíce ovlivnitelní reklamou jsou žáci žijící v malém městě. 23% z nich uvádí, že dává přednost výrobkům, které zná z reklamy před produkty pro ně neznámými. Pouze v některých případech se reklamou nechá ovlivnit 78% žáků z vesnice, 71% žáků z velkého města a 68% žáků žijících v malém městě. Za nejméně ovlivnitelné je možné dle tohoto grafu označit žáky z velkého města, kde 13% z nich uvádí, že se reklamou nenechají zlákat nikdy.

Ovlivnitelnost reklamou (souhrn)

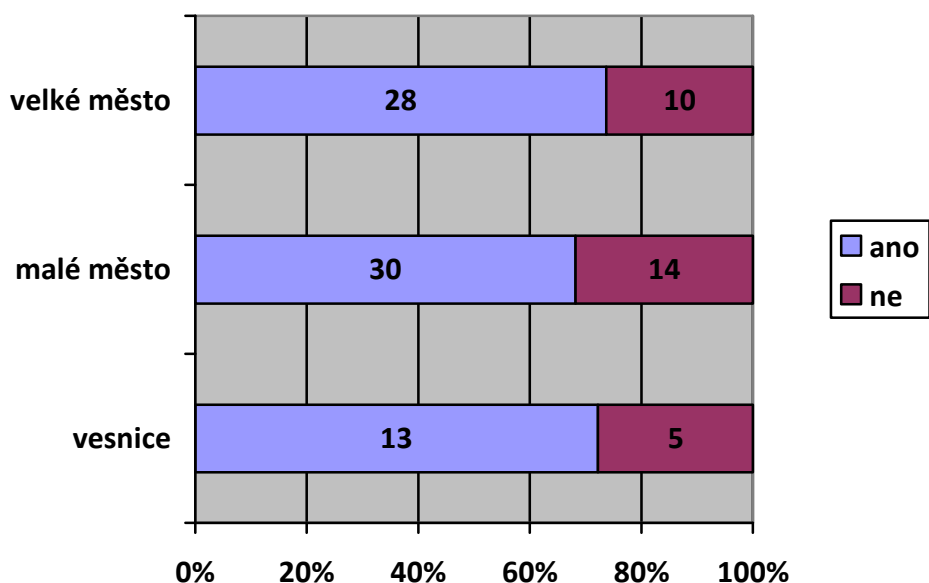

Pouze 11% žáků z celkového počtu dotázaných se domnívá, že se televizními a jinými reklamami nenechají ovlivnit v žádném případě. Největší množství zastoupených odpovědí - celých 71% - zaznamenala položka, která uvádí, že žáci dají na reklamní sdělení pouze v některých případech. 18% dotázaných žáků přiznává, že je reklama při výběru produktů ovlivňuje.

Otázka č. 12: Viděl/a jsi v televizi nějakou reklamu na sázení po internetu?

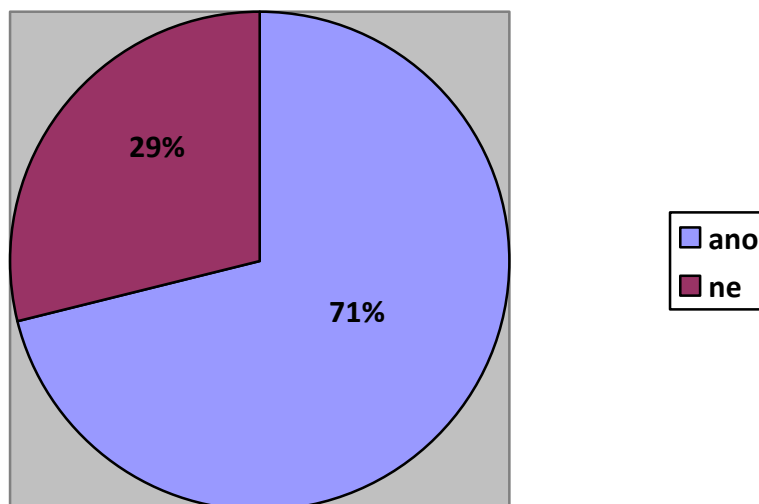
Odpověď: a)ano, b)ne

**Shlédnutí reklamy na internetové sázkařství
(dle bydliště)**

Žáci žijící ve velkém městě do dotazníku zaznamenali, že 74% z nich vidělo v televizi reklamu, která nabízí sázení po internetu. Velmi podobně je na tom také vesnice (72%) a malé město (68%). Z grafu je dále patrné, že nejvíce žáků nezasažených reklamou na internetové sázkařství žije v malém městě. Jedná se o 32% dotázaných žáků, kteří odpověděli, že se s reklamou na sázení po internetu ještě nesetkali.

Shlédnutí reklamy na internetové sázkařství (souhrn)

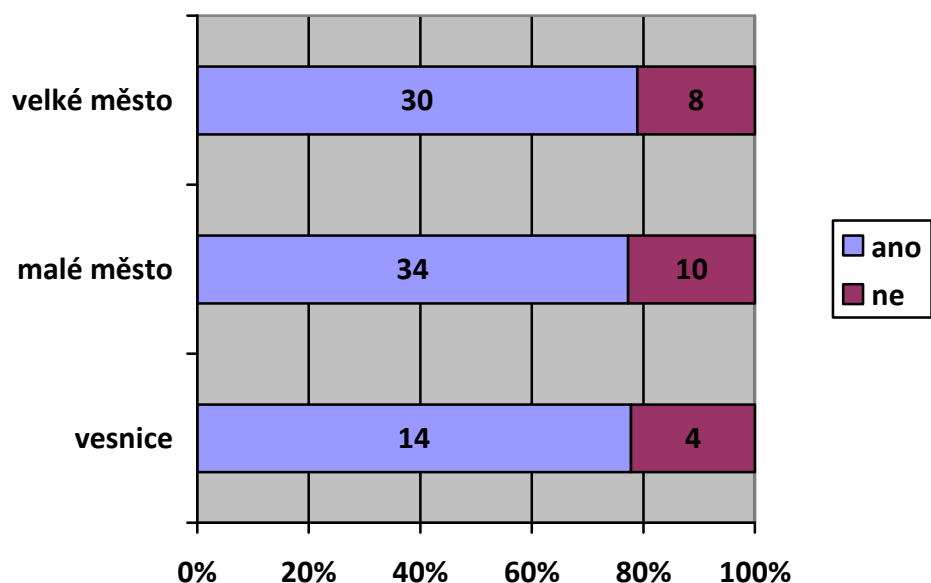

Celkem tuto formu sázkařství v televizních reklamách zaznamenalo 71% všech dotázaných žáků základních škol. Zbýlých 29% se domnívá, že tuto reklamu nevidělo. Jako velmi pravděpodobná se může jevit také varianta, že si tito žáci danou reklamu pouze nepamatují, protože je ničím neoslovila.

Otázka č. 13: Viděl/a jsi v televizi reklamu, která nabízí možnost stát se pokerovým hráčem?

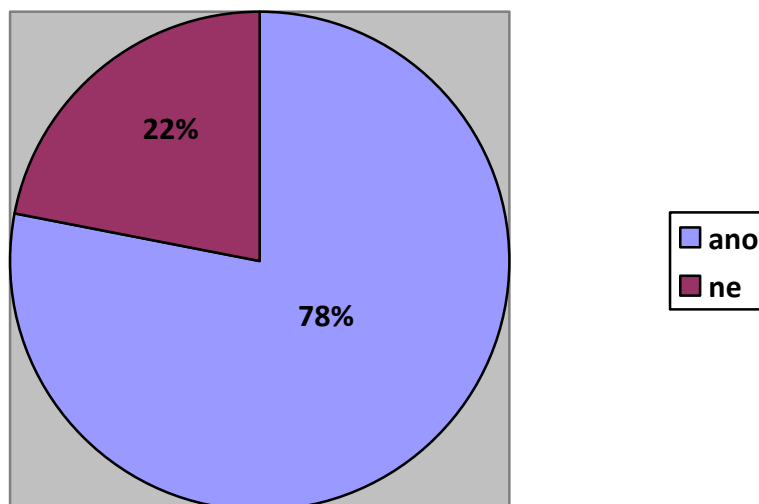
Odpověď: a)ano, b)ne

Shlédnutí reklamy na poker (dle bydliště)

Televizní reklamy nabízející možnost stát se pokerovým hráčem a rychle zbohatnou se v posledních měsících vyskytují čím dál častěji. Uvedený graf je důkazem toho, že se tyto reklamy nevyhýbají ani nezletilým dětem, pro které by neměly být určeny. Avšak i přesto uvádí 79% žáků z velkého města, 77% žáků z vesnice a 78% žáků z malého města, že tuto reklamu v televizi viděli. Já osobně považuji toto číslo za alarmující. Vzhledem k tomu, že z otázky č. 11 vyplývá, že celých 71% žáků základních škol se někdy nechá ovlivnit reklamním sdělením, je velice pravděpodobné, že právě reklama propagující možnost snadného zisku velké finanční hotovosti, bude pro dospívající velmi přitažlivá.

Shlédnutí reklamy na poker (souhrn)

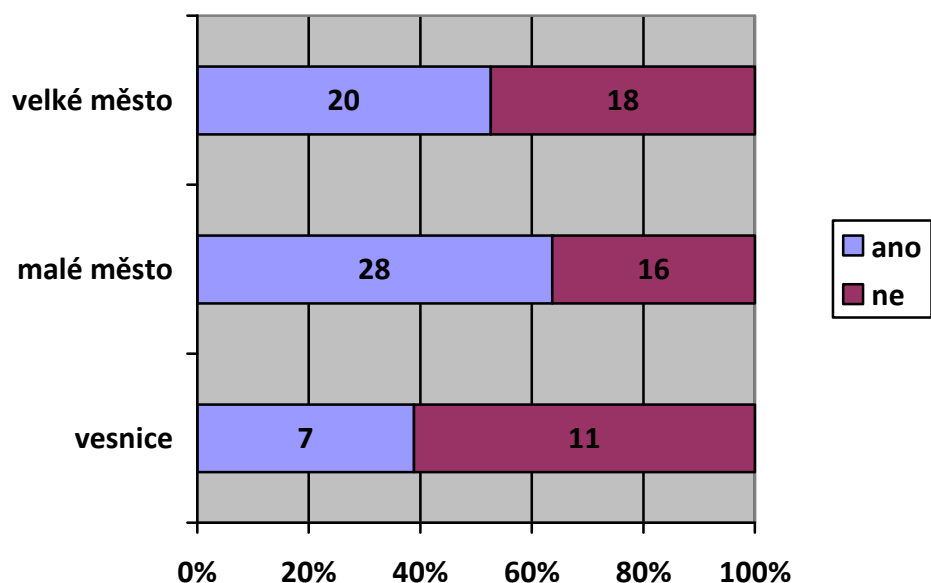

Jak ukazuje graf, v celkovém součtu všech dotázaných žáků uvedlo 78% respondentů, že vidělo v televizi reklamu nabízející možnost stát se pokerovým hráčem. Pouze 22% z nich je tímto novodobým fenoménem prozatím nezasaženo.

Otázka č. 14: Navštívil/a jsi někdy hernu se zábavními automaty?

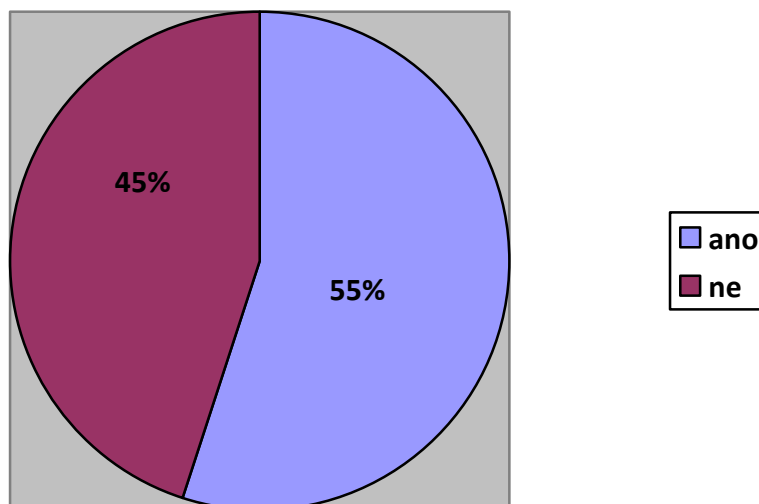
Odpověď: a)ano, b)ne

Návštěvnost heren se zábavními automaty (dle bydliště)

Při pokládání této otázky, byl žákům vysvětlen rozdíl mezi zábavním a výherním automatem. I přesto, že teoreticky mezi těmito dvěma druhy automatů rozdíl existuje, považují za velmi nebezpečné, aby se žáci základních škol dostávali do styku i s automaty zábavními. Dle mého názoru je od nich pouze malý krůček k propadnutí hraní na automatech výherních. Největší množství žáků, kteří již prostory se zábavními automaty navštívili, se nachází v malém městě - jedná se o 64% dotázaných. Následují žáci z velkého města, kde hernu na navštívilo 53% žáků. Návštěvě herny se zábavními automaty nebylo ušetřeno 39% žáků z vesnice.

Návštěvnost heren se zábavními automaty (souhrn)

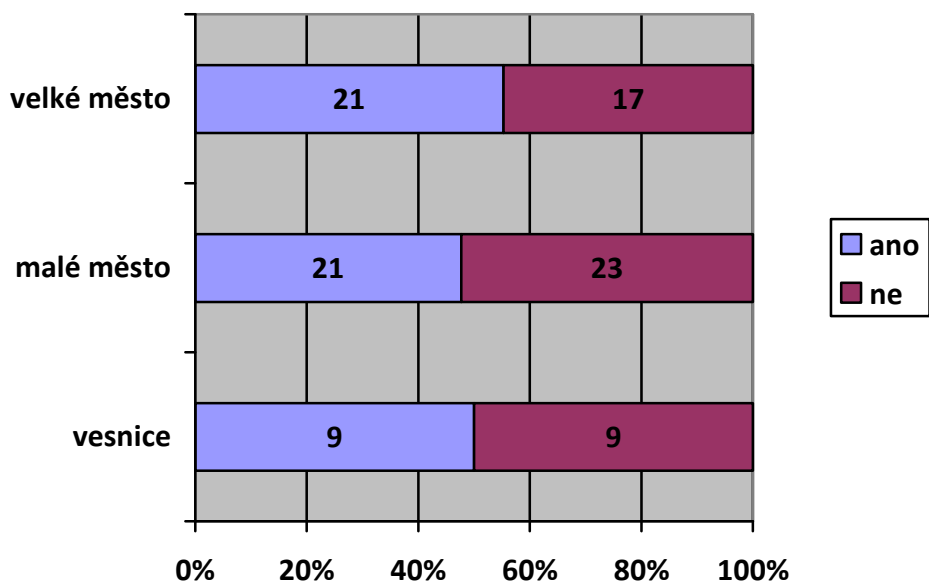

Z průzkumu vyplývá, že nadpoloviční většina všech dotázaných žáků má již v tomto nízkém věku zkušenost návštěvou prostor se zábavními automaty. 55% kladných odpovědí považují za poměrně vysoké číslo vzhledem ke skutečnosti, že se o problémech gamblerství na základních školách příliš nehovoří a žáci si tak nedokážou uvědomit souvislost mezi tímto druhem zábavy a nebezpečím vzniku závislosti na výherních automatech.

Otázka č. 15: Hrál/a jsi někdy hru na zábavním automatu?

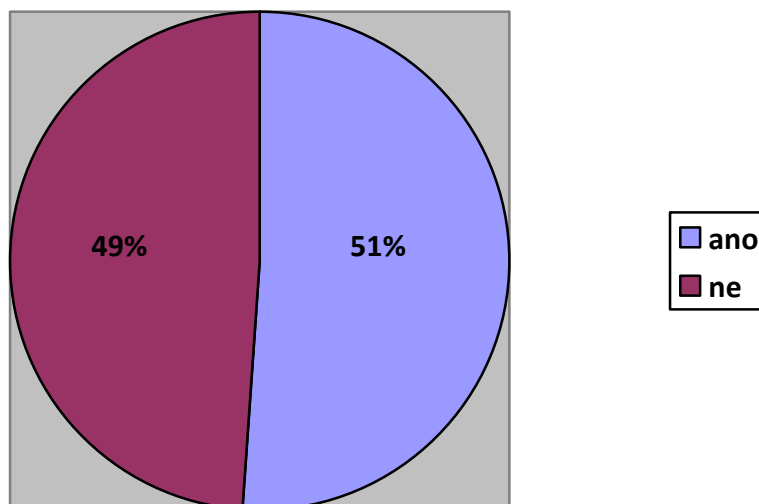
Odpověď: a)ano, b)ne

Zkušenost s hrou na zábavním automatu (dle bydliště)

Při kladení této otázky mě zajímalo, kolik žáků základních škol hru na zábavním automatu skutečně vyzkoušelo. Nejvíce žáků majících zkušenost s tímto typem automatů žije ve velkém městě (55%). Následují je žáci žijící na vesnici, z nichž si hru na zábavním automatu zahrála rovná polovina. V malém městě se jedná o 55% kladných odpovědí.

Zkušenost s hrou na zábavním automatu (souhrn)

Ze souhrnného grafu u otázky č. 14 jsme zjistili, že 55% dotázaných žáků navštívilo hernu se zábavními automaty, avšak z výsledků grafu týkajícího se přímé zkušenosti se hrou na těchto automatech vyplývá, že na zábavním automatu hrálo hru 51% dotázaných žáků. 4% žáků hernu nejspíše pouze navštívila, avšak herních aktivit se tito žáci sami neúčastnili.

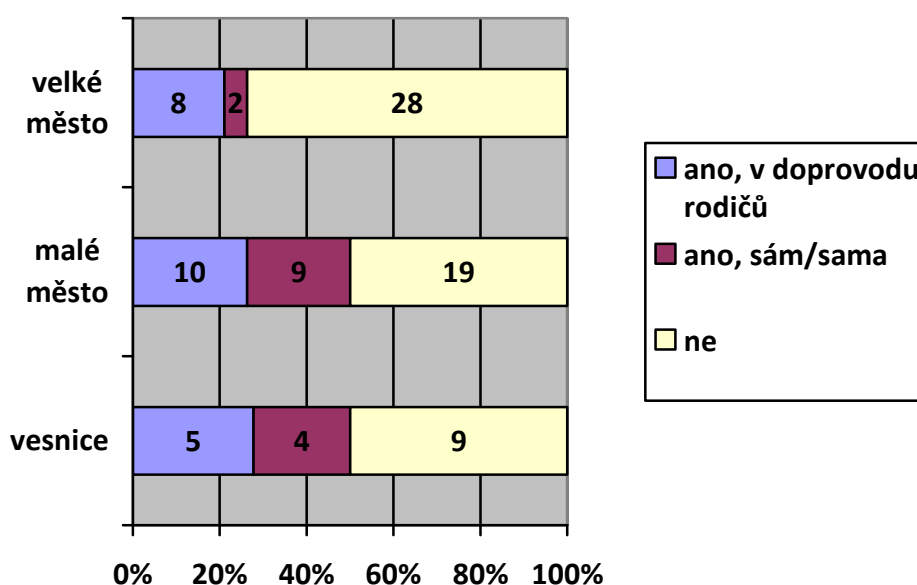
Otázka č. 16: Navštívil/a jsi někdy hernu s výherními automaty?

Odpověď: a)ano, v doprovodu rodičů

b)ano, sám/sama

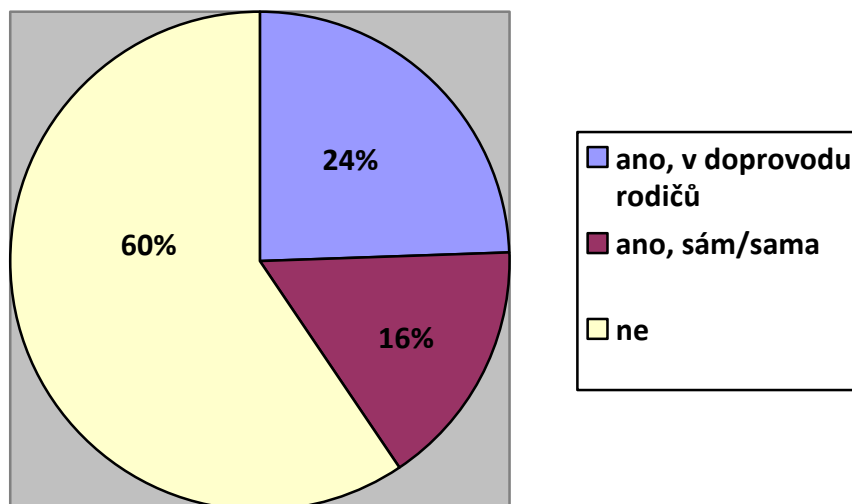
c)ne

Návštěvnost heren s výherními automaty (dle bydliště)

Za velmi znepokojující považuji fakt, že někteří rodiče berou své nezletilé děti do prostor, kde je provozován hazard. Na vesnici se k návštěvě herny s výherními automaty v doprovodu svých dětí rozhodlo celých 28% rodičů. Nemalé procento se objevuje také v malém městě, kde navštívilo hernu společně s rodiči 23% žáků základní školy. V malém městě se vyskytuje také největší počet žáků, kteří hernu s výherními automaty navštívili sami, a to v celých 20% případů. Nejmenší zkušenosti s návštěvou heren mají žáci žijící ve velkém městě, kde hernu navštívilo v doprovodu rodičů 21% žáků a na vlastní pěst se do herny vydali pouze dva žáci.

Návštěvnost heren s výherními automaty (souhrn)

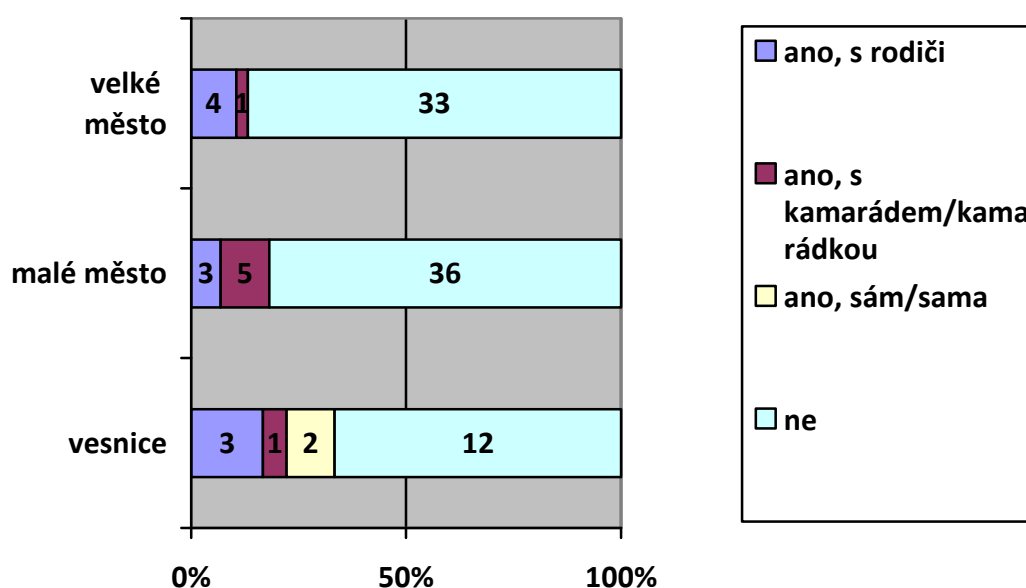

Při pohledu na graf týkající se souhrnu návštěvnosti heren s výherními automaty žáky základních škol, se může jako poměrně uklidňující jevit fakt, že 60% všech dotázaných žáků nemá s návštěvou herny žádnou zkušenost. Avšak celých 40% nezletilých se v prostředí provozovny výherních automatů již ocitlo. Bohužel v téměř celé čtvrtině případů je do herny doprovázeli rodiče, kteří by si měli uvědomit, jaké následky by hazardní hra na vývoj jejich dětí mohla mít. Ne příliš úsměvná je také hodnota označující počet žáků, kteří se do herny vydali sami - je jich celých 16%.

Otázka č. 17: Hrál/a jsi někdy na výherním automatu?

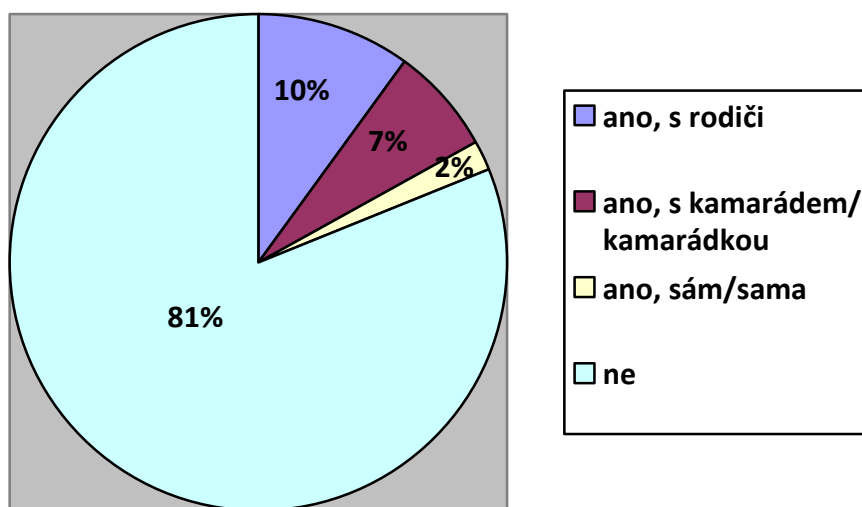
- Odpověď: a)ano, s rodiči
b)ano, s kamarádem/kamarádkou
c)ano, sám/sama
d)ne

Zkušenost s hrou na výherních automatech (dle bydliště)

Největší zkušenost s hraním na výherních automatech mají žáci z vesnice. 17% z nich hrálo na výherním automatu společně s rodiči, 11% hrálo na automatu samo a jeden z dotázaných uvedl, že na automatu hrál s kamarádem nebo kamarádkou. Přímou zkušenost s hrou na výherním automatu v malém městě má 18% dotázaných žáků. Nejméně žáků, kteří hru na výherním automatu zkusili žije ve velkém městě - jedná se o 13% respondentů. Tyto výsledky si vysvětlují tím, že na vesnici a v malém městě se lidé znají lépe než ve městě velkém. Proto se zde může personál herny stavět k přítomnosti nezletilých s jistou benevolencí.

Zkušenost s hrou na výherních automatech (souhrn)

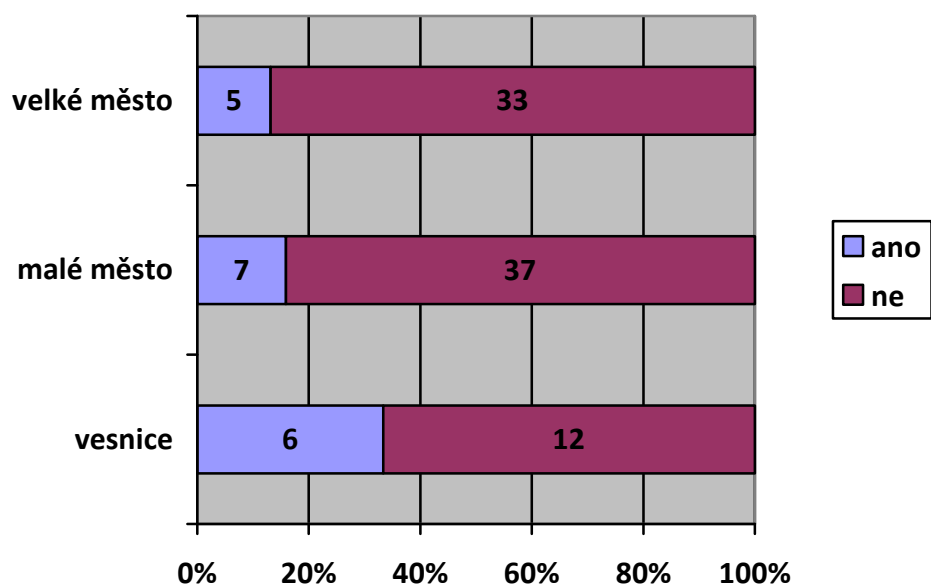

Z celkového počtu dotázaných žáků uvedlo 81%, že zkušenost s hrou na výherních automatech nemá. Doufejme, že za pár let nám takto bude moci odpovědět stejné množství z dotázaných. V případě, že se žáci základní školy rozhodli hernu navštívit, v 10% případech se tak stalo v doprovodu jejich rodičů, v sedmi procentech navštívili hernu se svými kamarády a 2% dotazovaných žáků bylo umožněno usednout k hracímu automatu samotným.

Otázka č. 18: Napadlo tě někdy, že bys mohl/a zkusit sázení po internetu?

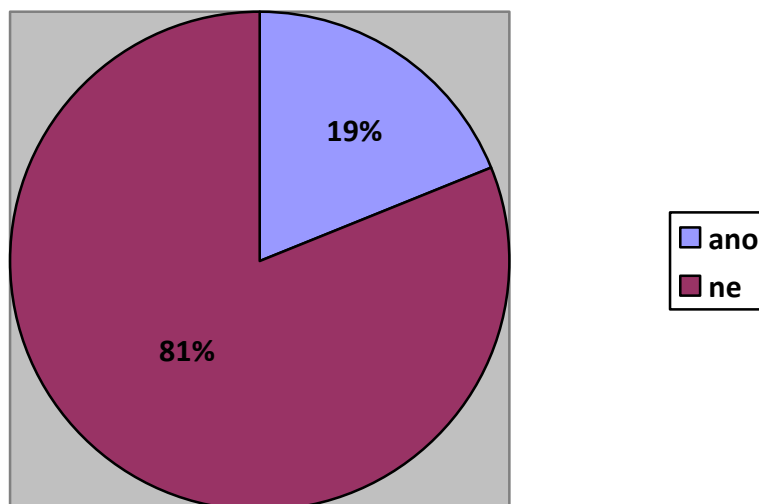
Odpověď: a)ano, b)ne

Myšlenky na internetové sázení (dle bydliště)

Internet je místem, jak bylo v průzkumu zjištěno, kde žáci základních škol tráví každý den několik hodin ze svého času. Proto mne zajímalo, zda je pro ně toto prostředí lákavé ve smyslu možnosti anonymního sázení. 33% žáků z vesnice si již pohrávalo s myšlenkou, že by mohlo zkusit sázení po internetu. Méně zajímavá je tato myšlenka pro děti z malého města, kde kladně odpovědělo 16% žáků. Nejméně lákavé je sázení přes internet pro žáky z velkého města - 87% z nich odpovědělo, že je tato myšlenka nikdy nepřepadla.

Myšlenky na internetové sázení (souhrn)

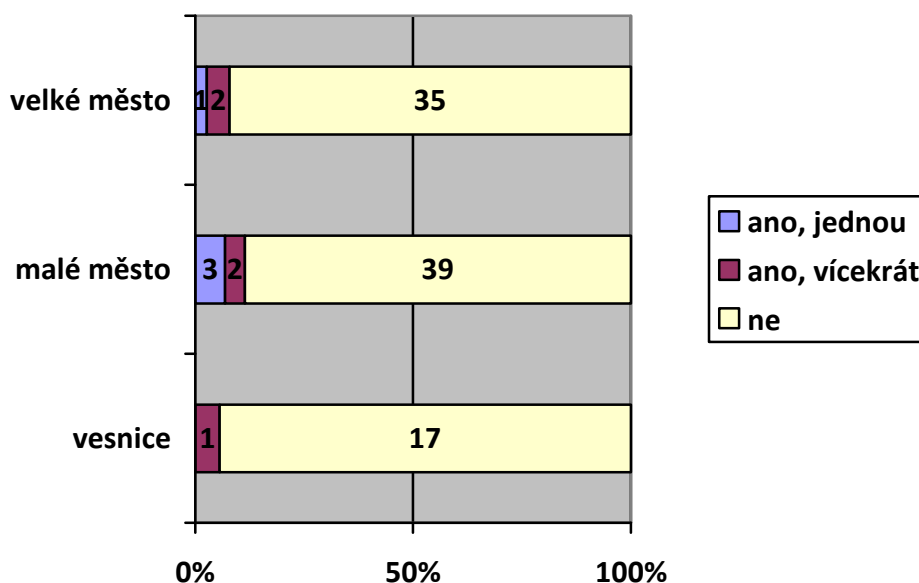

Sázení prostřednictvím internetu je zajímavé pro 19% všech dotázaných žáků. Zbylých 81% respondentů si s touto myšlenkou prozatím nepohrává a sázení po internetu pro ně není lákavé.

Otázka č. 19: Vsadil/a sis někdy v internetovém sázkařství?

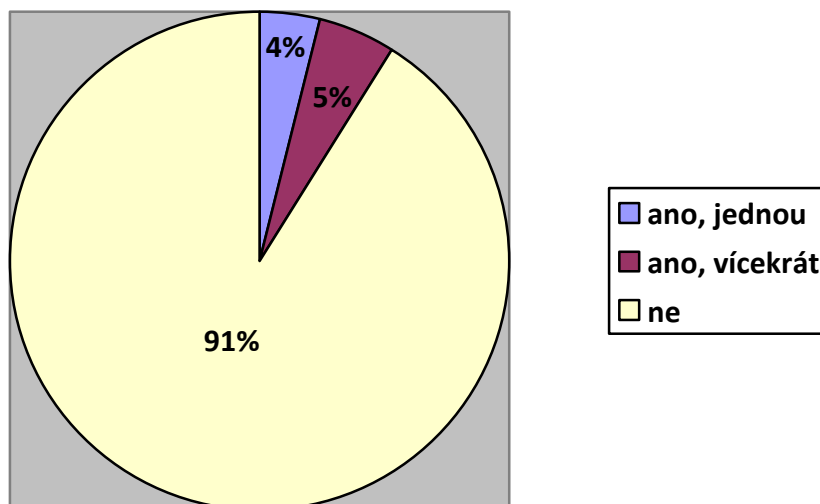
Odpověď: a)ano, jednou
b)ano, vícekrát
c)ne

Zkušenost s internetovým sázkařstvím (dle bydliště)

Od myšlenky k činu, jak se zdá, je u žáků základních škol stále ještě poměrně dlouhá cesta. Pouze jeden žák z vesnice uvedl, že vícekrát využil možnosti sázení po internetu. V malém městě a velkém městě má zkušenost s opakovaným sázením prostřednictvím internetového portálu shodně po dvou žácích. Tři žáci z malého města zkusili své štěstí jednou. Pouze jednou si na internetu vsadil žák z velkého města. Většina žáků však tuto zkušenost nemá.

Zkušenost s internetovým sázkářstvím (souhrn)

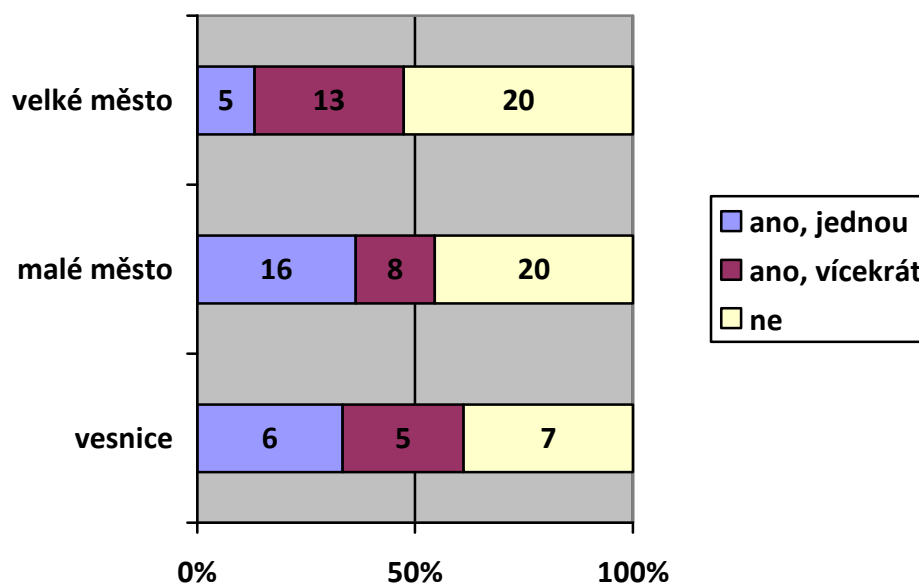

Z předchozího grafu bylo zjištěno, že 19% dotazovaných žáků přemýšlí o tom, že by zkusilo své štěstí při sázení po internetu. Avšak jen 9% se to rozhodlo uskutečnit. Z tohoto rozdílu tedy vyplývá skutečnost, že 10% žáků touze nepodlehlo. Celých 91% žáků je vůči sázení po internetu imunní.

Otázka č. 20: Hrál/a jsi někdy na internetu poker?

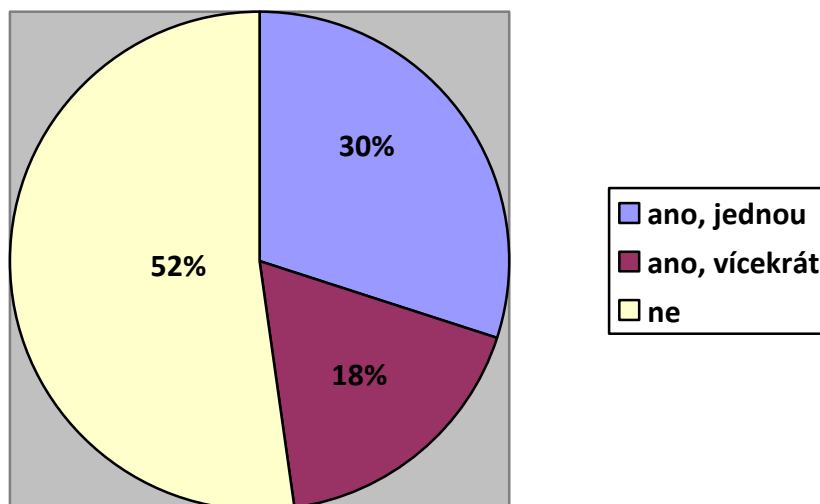
- Odpověď: a)ano, jednou
b)ano, vícekrát
c)ne

Zkušenost s hraním pokeru na internetu (dle bydliště)

Možnosti zahrát si na internetu poker využilo celých 61% vesnických žáků. O něco méně jich bylo v malém městě, kde se jedná o 54%. Pod úroveň padesáti procent se dostali žáci ve velkém městě - tam poker na internetu vyzkoušelo 47% dotázaných. Ve velkém městě však převažuje počet těch, kteří se k internetovému hraní pokeru vrátili vícekrát - jedná se o 72% těch, kteří hru zkusili (v malém městě se jedná o 33% a na vesnici o 45% žáků, kteří si poker na internetu zahráli vícekrát).

Zkušenost s hraním pokeru na internetu (souhrn)

Z celkového počtu dotázaných odpovědělo 52% žáků, že poker na internetu nehraje. 30% si poker vyzkoušelo jednou a vícekrát už tuto zkušenost neopakovalo. Celých 18% žáků základních škol se k hraní internetového pokeru po první zkušenosti vrátilo.

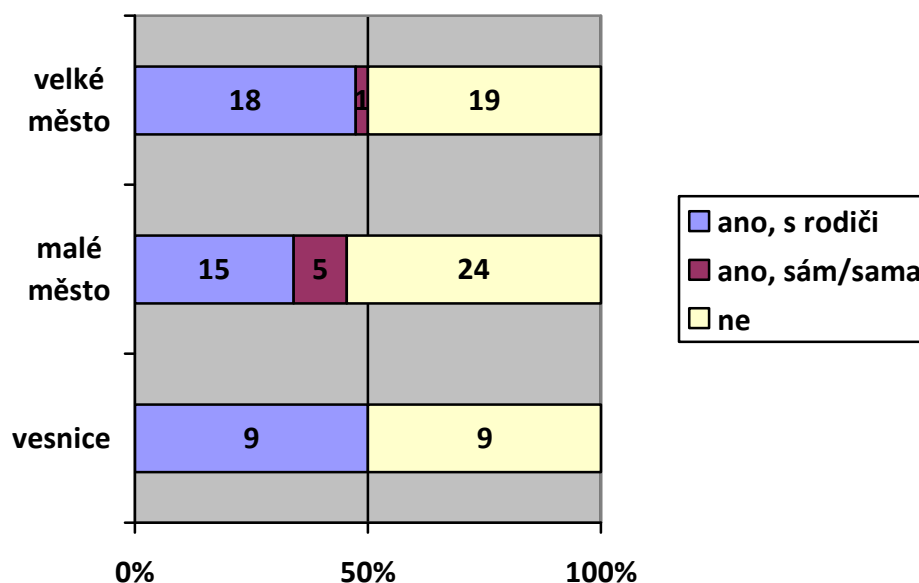
Otázka č. 21: Vsadil/a sis někdy sportku?

Odpověď: a)ano, s rodiči

b)ano, sám/sama

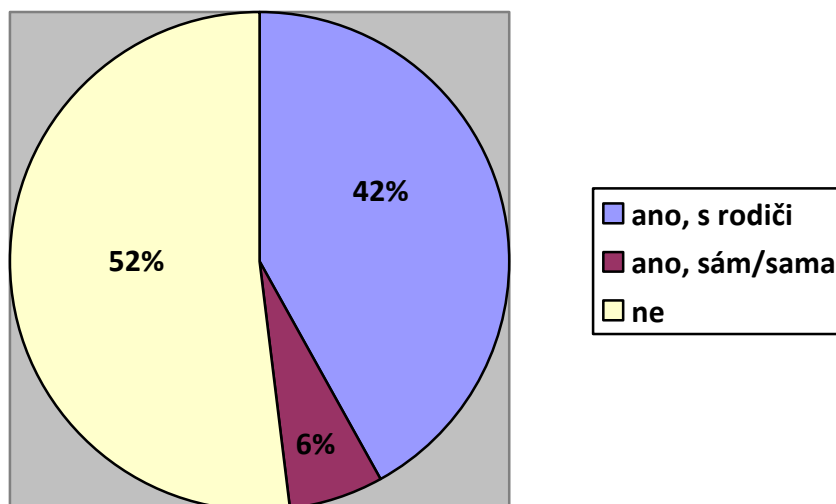
c)ne

Zkušenost se sázením sportky (dle bydliště)

Sázení sportky může být považováno za poměrně neškodný typ hazardu. U dětí však může vzbudit dojem, že není nutné peníze vydělávat, ale umět je vyhrát. Nejvíce respondentů, kteří sportku vsadili sami, se vyskytuje v malém městě (11%). Ve velkém městě vsadil sportku samostatně pouze jeden dotázaný žák. Na vesnici a ve velkém městě sázejí ve větší míře rodiče společně s dětmi (na vesnici v 50%, ve velkém městě vsadili žáci sportku s rodiči v 47% případů). 54% žáků z malého města zkušenost se sázením sportky nemá vůbec.

Zkušenost se sázením sportky (souhrn)

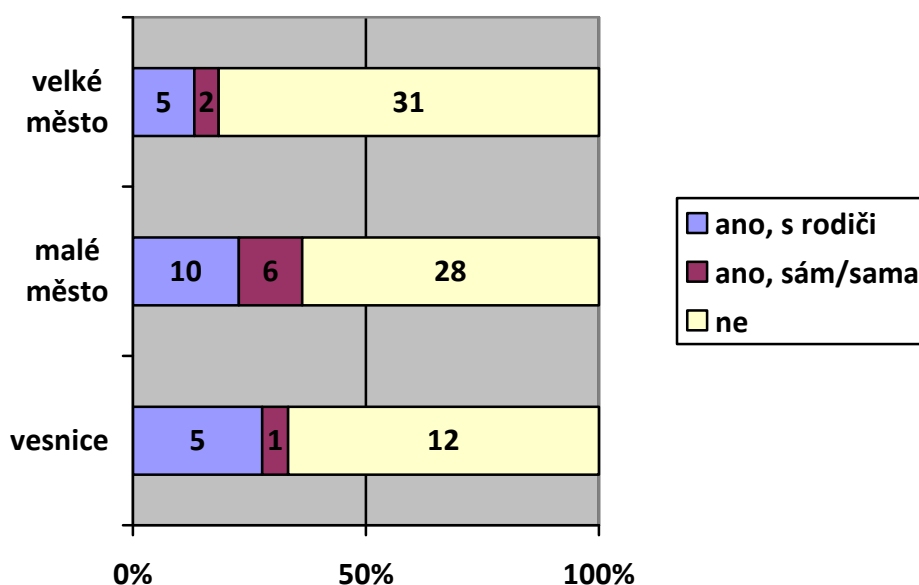

Ze souhrnného grafu sázení sportky je čitelné, že nadpoloviční většina žáků základních škol zkušenost se sázením sportky nemá (52%). V 42% se na sázení žáků podílejí jejich rodiče a pouze 6% dotazovaných se rozhodlo sázet samo.

Otázka č. 22: Vsadil/a sis někdy v "tip sportu" na výsledek nějakého sportovního utkání?

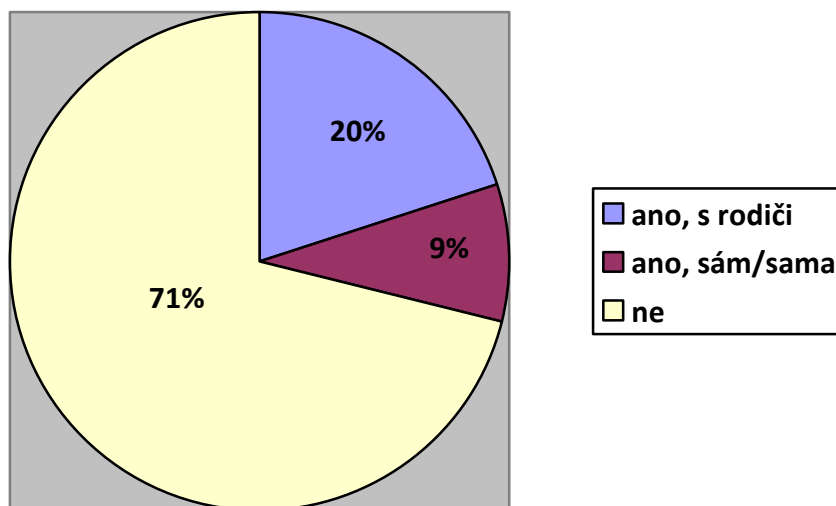
Odpověď: a)ano, s rodiči
b)ano, sám/sama
c)ne

Zkušenost se sázením na výsledky sportovních utkání (dle bydliště)

36% žáků z malého města má zkušenost se sázením na výsledky sportovního utkání (22% sází společně s rodiči, 14% sází samo). Na vesnici má s tímto druhem sázení zkušenost 33% dotázaných žáků. Nejméně zkušení jsou v tomto ohledu žáci žijící ve velkém městě - tam si na výsledek sportovního utkání vsadilo 18% žáků.

Zkušenost se sázením na výsledky sportovních utkání (souhrn)

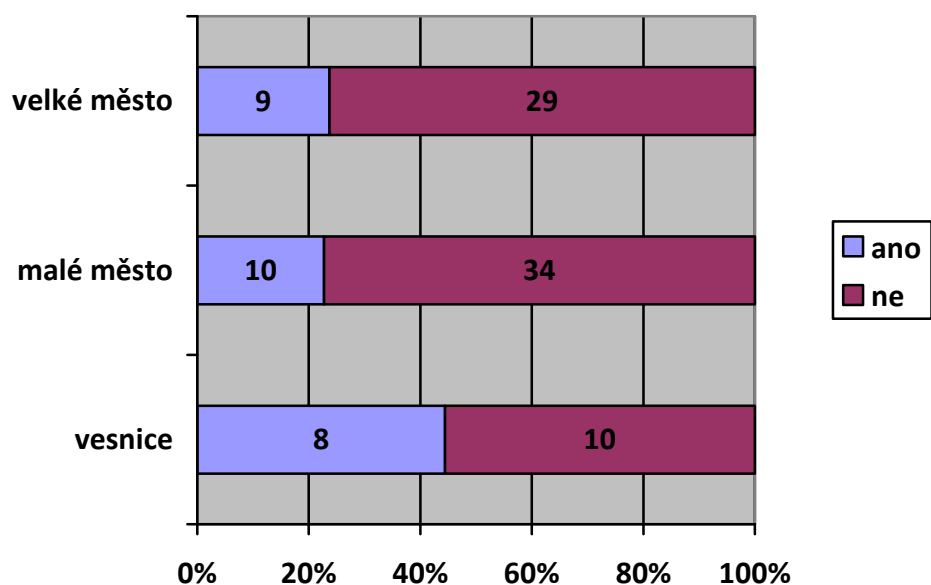

Při typování výsledků sportovních utkání vyžadují rodiče "pomoc" od svých dětí ve 20% případů. Celkem 9% dotázaných žáků je umožněno sázet samostatně. 71% respondentů se sázením v "tip-sportu" zkušenost nemá.

Otázka č. 23: Využil/a jsi někdy možnosti vydávat se na internetu za někoho staršího?

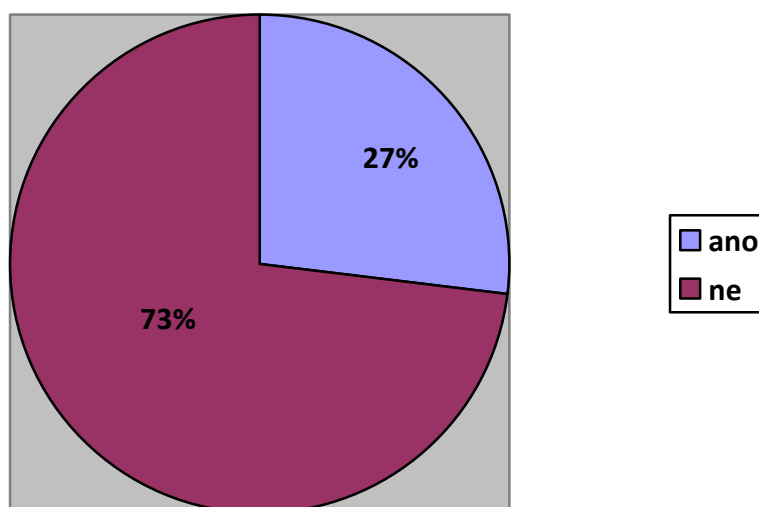
Odpověď: a) ano, b) ne

Vydávání se na internetu za starší (dle bydliště)

Internet poskytuje poměrně anonymní prostředí umožňující jeho uživatelům vydávat se za někoho jiného, mladšího, staršího atp. Zajímalo mě, zda této možnosti využívají žáci základních škol. Z dotazníků vyšlo, že 44% žáků z vesnice, 24% žáků z velkého města a 23% žáků z malého města již využilo možnosti vydávat se na internetu za starší, než skutečně jsou.

Vydávání se na internetu za starší (souhrn)

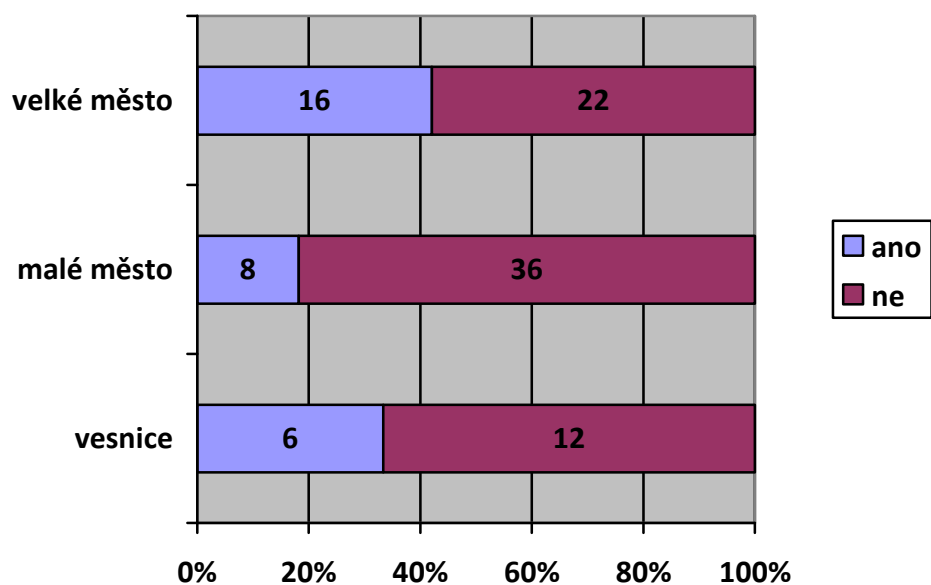

73% respondentů uvedlo, že tuto možnost prozatím nevyužilo. Více než čtvrtina všech dotázaných žáků (27%) již využila možnosti vydávat se na internetu za někoho staršího. Důvody, které žáky základních škol k tomuto kroku vedly, mohou být různé. Nemusí se však jednat pouze o falšování údajů o svém skutečném věku z důvodů provozování hazardu. Např. portály nabízející možnost hrát poker nevyžadují při vstupu na své internetové stránky žádná potvrzení o zletilosti dotyčné osoby.

Otázka č. 24: Vyhovuje ti, že na internetu není poznat, zda se někdo dělá starším, než je?

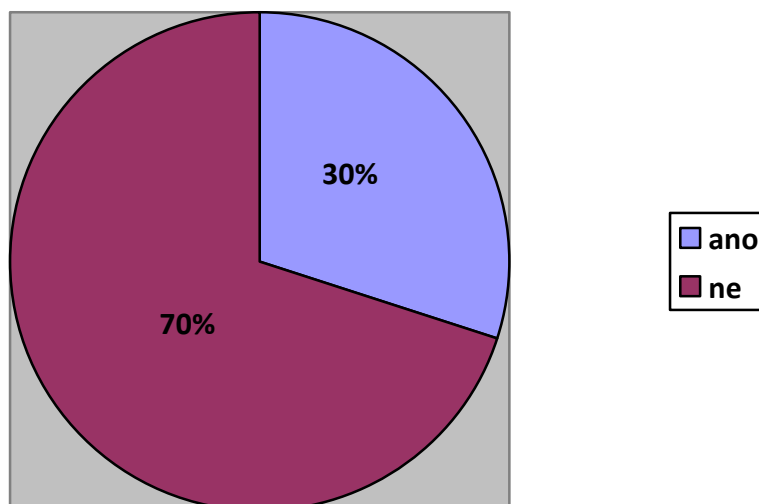
a) ano b) ne

Spokojenost s faktem, že na internetu není poznat věk (dle bydliště)

Internet se může stát pro nezletilé poměrně nebezpečným prostředím. Případy, kdy se násilníci, pedofilové a jiní devianti vydávají za někoho jiného za účelem nalákání své oběti, nejsou žádnou výjimkou. Proto mne zajímalo, zda si žáci základních škol toto nebezpečí uvědomují nebo zda tuto možnost anonymity považují za přednost, kterou lze využít pro vlastní potřeby. Ve velkém městě vyhovuje tato možnost 42% dotázaných, na vesnici 33% a v malém městě pouze 18% žáků.

Spokojenost s faktem, že na internetu není poznat věk
(souhrn)

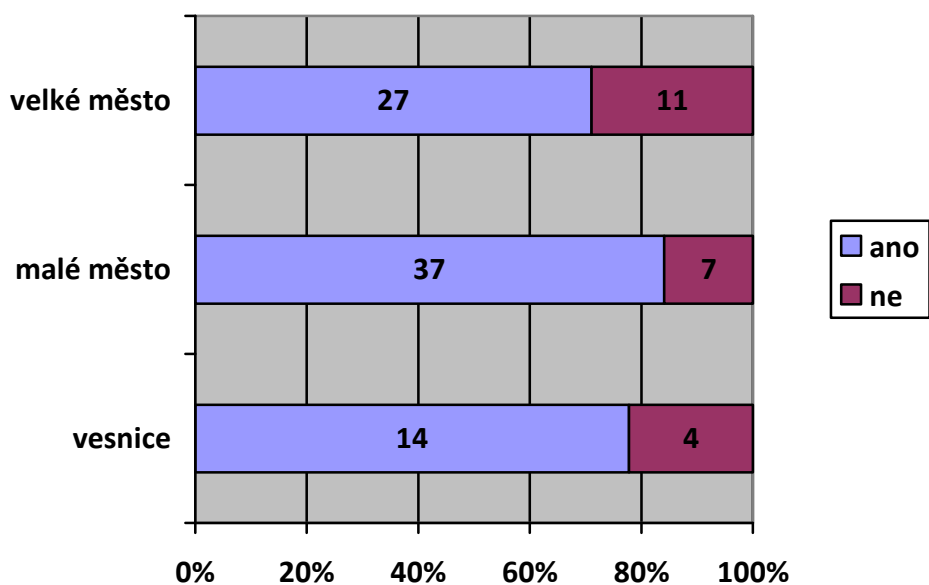

Celkově žáci vyhodnocují anonymitu internetového prostředí v 70% zodpovězených dotazníků jako zápornou. Za vyhovující tento stav označilo 30% dotázaných žáků.

Otázka č. 25: Znáš někoho, kdo se na internetu vydává za staršího?

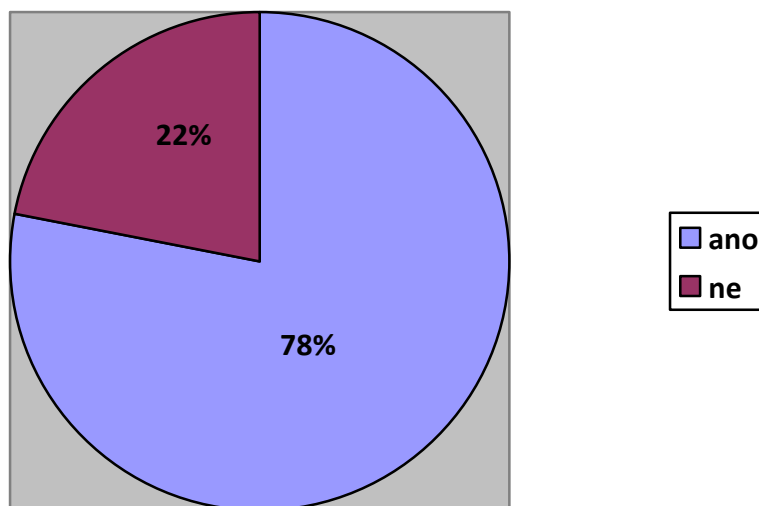
Odpověď: a) ano, b) ne

Povědomí o osobě vydávající se na internetu za starší (dle bydliště)

Nejvíce zkušeností, že se někdo z blízkých vydává na internetu za staršího než ve skutečnosti je, mají žáci základní školy v malém městě. 84% z nich se s tímto případem již setkalo. Na druhé pozici následují zkušenosti žáků žijících na vesnici, kteří kladně odpověděli v 78% případů. 71% dotázaných s touto zkušeností pak připadá na velké město.

**Povědomí o osobě vydávající se na internetu za starší
(souhrn)**

Je poměrně zarážející, že graf zobrazující, zda žáci znají někoho, kdo se vydává na internetu za staršího, vypadá téměř opačně než graf u otázky č. 23 zobrazující, zda žáci základních škol využívají možnost se za starší na internetu vydávat. Dle mého názoru se žáci jednoduše ke svým praktikám nechtějí přiznat. Proto při otázce, zda této možnosti využili, odpovídají v 73% že nikoliv, a na druhou stranu 78% z nich zná někoho, kdo se za staršího vydává.

6. Závěr praktické části

Hypotéza č. 1: předpokládám, že žactvo základních škol tráví poměrnou část svého volného času u počítače nebo na internetu.

Dle odpovědí na otázky č. 4, 5, 6 a 7 vyplněných v dotazníku bylo zjištěno, že největší podíl na volnočasových aktivitách žáků základních škol má sezení u počítače a surfování na internetu. 65% dotázaných žáků odpovědělo, že denně stráví u počítače dvě až čtyři hodiny. Tímto průzkumem došlo k potvrzení stanovené hypotézy, že žactvo základních škol tráví většinu volného času u počítače.

Hypotéza č. 2: předpokládám, že většina rodičů se podílí na aktivním využití volného času svých dětí a zajímá se, co dítě ve volném čase dělá.

Z dotazníkového šetření vyplývá (otázky č. 8 a 9), že celých 92% rodičů se zajímá, jakým způsobem tráví jejich děti volný čas. Nejméně se o volnočasové aktivity svých dětí starají rodiče v malém městě (87%). Celých 81% žáků podniká s rodiči společné výlety, což potvrzuje mou hypotézu, že většina rodičů se na volnočasových aktivitách dětí podílí.

Hypotéza č. 3: předpokládám, že žáci a žákyně na základních školách jsou snadným terčem pro reklamu a nechají se reklamním sdělením snadněji ovlivnit.

Touto problematikou se zabývaly dotazníkové otázky č. 10 a 11. Nadpoloviční většina dotázaných žáků odpověděla, že reklamy v televizi sleduje a celých 89% žáků uvádí, že si na základě reklamy výrobky kupují (někteří pravidelně, někteří pouze občas). Téměř devadesát procent kladných odpovědí potvrzuje mou hypotézu o snadném ovlivnění žáků reklamou.

Hypotéza č. 4: předpokládám, že většina žáků a žákyň viděla v televizi reklamu na internetové sázkařství a internetové hazardní hry, na jejichž základě u nich vzrostl zájem o tento typ sázení.

71% žáků uvedlo, že již zaznamenalo televizní reklamu na internetové sázkařství a 78% dotázaných vidělo reklamu nabízející možnost stát se pokerovým hráčem. Na základě těchto reklam napadlo již 81% žáků základních škol, že by mohli sázení po internetu sami vyzkoušet. Tento fakt jasně potvrzuje hypotézu, že televizní reklamy propagující hazard vzbuzují u žáků touhu sázení vyzkoušet.

Hypotéza č. 5: předpokládám, že někteří žáci již mají zkušenost s návštěvou herny s výherními nebo zábavními automaty.

V dotazníkovém šetření jsem se u otázek č. 14 a 15 zaměřila na zábavní automaty. Nadpoloviční většina žáků (55%) již navštívila tento typ herny a 51% žáků hru na zábavním automatu již hrálo. Z otázek č. 16 a 17 dále vyplývá, že 40% dotázaných žáků navštívilo prostory herny s výherními automaty a někteří z nich (19%) hru na výherním automatu

již hrálo. Tento fakt potvrzuje můj předpoklad, že prostředí heren není pro některé žáky neznámé.

Hypotéza č. 6: předpokládám, že někteří žáci již zkusili sázení např. prostřednictvím sportky nebo tipování výsledků sportovních utkání.

K potvrzení této hypotézy sloužily otázky č. 21 a 22, kde 48% žáků zmiňuje svou zkušenost se sázením sportky a 29% žáků přiznává zkušenost s typováním výsledků sportovních utkání. Alarmující je, že se na těchto aktivitách podílejí významnou měrou také rodiče.

Hypotéza č. 7: předpokládám, že pro žáky a žákyně základních škol je internetové prostředí lákavé pro jeho anonymitu a možnost vydávat se za starší.

Na problematiku anonymity internetového prostředí jsem se zaměřila v otázkách č. 23, 24 a 25. Výsledek je však rozporuplný a na první pohled se může zdát, že k potvrzení hypotézy nedošlo. 73% žáků totiž uvádí, že se na internetu za starší nevydávali a 70% z nich tato možnost nevyhovuje. Avšak 78% dotázaných žáků uvedlo, že zná někoho, kdo se na internetu za staršího vydává. Díky tomuto sdělení nabývám podezření, že žáci neodpovídali zcela podle pravdy.

ZÁVĚR

Gamblerství neboli patologické hráčství je jednou ze závislostí vyskytujících se v současné společnosti. V České republice se tato závislost rozvíjí od roku 1989, avšak dalo by se říci, že v plné míře propukla až v několika posledních letech. Jedná se o velmi nebezpečný druh závislosti, který je však v naší společnosti bohužel stále poměrně podceňován. Na školách, v rodinách a médiích patří mezi nejdiskutovanější témata zejména problematika drog nebo také závislosti na alkoholu. Gamblerství je bohužel neustále věnována příliš malá pozornost. Mezi občany České republiky existuje pouze malé povědomí o tom, kdo může být za patologického hráče označen a ještě menší povědomí je o skutečnosti, že gamblerství je oficiálně uznanou nemocí. Na gamblery je většinou ve společnosti pohlíženo jako na kriminálníky, kteří jsou ochotni, kvůli získání finančních prostředků na hru, krást nejen u cizích lidí, ale i u vlastních rodin a někdy i zabít. Avšak nikdo příliš nerozumí tomu, že patologický hráč často není vůbec schopen svou touhu ovládnout (stejně jako drogově závislý, který je pro získání další dávky omamné látky ochoten udělat cokoliv).

Doufám a věřím, že se mi prostřednictvím této diplomové práce věnované právě problematice gamblerství podařilo alespoň do jisté míry objasnit, jaká úskalí s sebou tento druh závislosti přináší. Aby tomu tak bylo, zaměřila jsem se nejprve na charakterizování závislosti v širším slova smyslu. Pokusila jsem se zhodnotit hlavní příčiny a podmínky vzniku závislostí jako takových. Dále jsem se ve své práci věnovala konkrétněji tématu patologického

hráčství. Uvedla jsem jeho typy, projevy, stádia a rizika, které s sebou gamblerství přináší. Zabývala jsem se obdobím pubescence, které znamená pro mladistvé velmi kritické a citlivé vývojové období právě v souvislosti s nebezpečím vzniku závislosti. Pokračovala jsem možnostmi prevence a pomoci, která může být patologickému hráči poskytnuta. Nabídla jsem také výčet institucí, kde je možné pomoc najít. Zakončením teoretické části bylo zhodnocení současné situace na území České republiky s nastíněním výhledu do budoucna.

Praktická část byla zaměřena na zmapování situace na druhém stupni vybraných základních škol. Vzorek respondentů tvořilo 100 žáků a žákyň druhého stupně základních škol, kteří se na výzkumu podíleli vyplněním dotazníku. V závěru praktické části došlo k potvrzení či vyvrácení mnou stanovených hypotéz. Získané výsledky se však neodvažuji (vzhledem k velikosti zkoumaného vzorku) vztáhnout plošně na celou populaci mladistvých v České republice.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. Čírtková, L. Kriminální psychologie. Praha: Eurounion, 1996
2. Frouzová, M. Gambling: metodická příručka pro prevenci gamblingu. Praha: Státní zdravotní ústav, 1997
3. Jedlička, R., Koťa, J. Analýza a prevence sociálně patologických jevů. Praha: UK, 1998
4. Kohout, P. Jsem hazardní hráč, aneb, Zpověď gamblera. Praha: Grada, 2000
5. Langmeier, J., Krejčířová, D. Vývojová psychologie. Praha: Portál, 1998
6. Marhounová, J., Nešpor, K. Alkoholici, fetišáci a gambleři. Praha: Empatie, 1995
7. Nešpor, K. Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou. Praha: Sportpropag a.s., 1999
8. Nešpor, K. Návykové chování a závislost. Praha: Portál, 2007

9. Nešpor, K., Csémy, L. Léčba a prevence závislostí. Praha: Psychiatrické centrum Praha, 1996
10. Nešpor, K., Mullerová, M. Hazardní a počítačové hry u dětí a dospívajících. Praha: Státní zdravotní ústav, 1996
11. Pöthe, P. Dítě v ohrožení. Praha: G plus G, 1999
12. Prunner, P. Psychologie gamblerství aneb Sázka na štěstí. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2008
13. Svoboda, M., Krejčířová, D., Vágnerová, M. Psycho-diagnostika dětí a dospívajících. Praha: Portál, 2001
14. Vágnerová, M. Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál, 2004
15. Vágnerová, M. Vývojová psychologie. Praha: Karolinum, 1999

Seriálové publikace

1. Břicháčková, V., Csémy, L., Erdinger, M., a kol. Hazard v Česku je třeba konečně omezit. Praktický lékař, 2010, roč. 90, č. 1

2. Nešpor, K., Scheansová, A. Zadluženost lidí s návykovými nemocemi je zdravotní i společenský problém. Praktický lékař, 2010, roč. 90, č. 1

Internetové zdroje

1. Článek - Pedagogická komunikace, ze dne 18.6.2006

Dostupné na

<http://www.bullet-in.cz/clanky/clanky/pedagogicka-komunikace.html>

2. Definice pojmu prevence

Dostupné na

<http://www.odrogach.cz/index.php?disp=texty&offset=101&list=101&shw=100002>

3. Důležité body pro rozhodování - rady pro pedagogy

Dostupné na <http://www.poradenskecentrum.cz/zhodnoceni-situace.php>

4. Léčba a prevence návykových nemocí - Nešpor, K., Csémy, L. Hazard u dětí a dospívajících

Dostupné na <http://www.drnespor.eu/addictcz.html>

5. Materiály pro rodiče a jejich děti - Nešpor K., Csémy, L. Alkohol, drogy a vaše děti

Dostupné na <http://www.drnespor.eu/addictcz.html>

6. Období dospívání - pubescence

Dostupné na <http://www.psychotesty.psyx.cz/texty/obdobi-dospivani-pubescence.htm>

7. Prevence ve školním prostředí - Nešpor, K. Metodika prevence ve školním prostředí

Dostupné na <http://www.drnespor.eu/addictcz.html>

8. Přehled výsledků z provozování loterií

Dostupné na

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/loterie_statistika_56219.html

9. Příčiny vzniku závislosti

Dostupné na <http://www.at-ambulance.cz/priciny.htm>

10. Správné zhodnocení situace - rady pro pedagogy

Dostupné na <http://www.poradenskecentrum.cz/zhodnoceni-situace.php>

11. Zákon o loteriích a jiných podobných hrách

Dostupné na

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Loterie_UZ_pdf.pdf

12. Zásady pro správnou komunikaci - rady pro pedagogy

Dostupné na

<http://www.psychoterapeut.cz/index.php?act=left&id=75>

RESUMÉ

Diplomová práce se zabývá problematikou gamblerství na druhém stupni základních škol. Práce se skládá ze dvou částí - teoretické a praktické. Teoretická část práce je zaměřena na vysvětlení pojmu závislost a charakterizování příčin a podmínek vzniku závislosti. Dále je zaměřena na možnosti diagnostiky závislostí pro učitele na základní škole a na zvládání problémů se závislostí z pohledu pedagoga. Pokouší se zmapovat možnosti a účinnost prevence na základních školách. Podrobněji se práce zabývá problémem gamblerství, jeho projevy, příčinami vzniku a možnostmi léčby. V závěru práce je hodnocení současného stavu gamblerství v České republice. Praktická část se věnuje současnému stavu gamblerství na základních školách na druhém stupni. Hlavní část teoretické části je zaměřena na vyhodnocení dotazníků, poukázání na rozdíly mezi velkým městem, malým městem a vesnicí a je doplněna o jednoduché statistické výpočty.

SUMMARY

Thesis concentrates on the problem of gambling on the second grade of the basic school. Thesis consists of two parts - theoretical and practical. The theoretical part is target on characterising of the term dependency and characterise causes and conditions of the dependency inception. Thereinafter the thesis target on the diagnostic of dependencies for basic school teachers and their managing of problems with the dependency. The thesis tries to find out possibilities and efficiency of the prevention on the basic school. In more details focus this thesis on the problem of gambling, its murmurs, causations and possibilities of detoxification. At the close of this thesis is situated the actual state evaluation of gambling in the Czech Republic. The practical part attend to actual state of gambling on the second grade of basic schools. The main part theoretical parts concentrates on questionnaire evaluation, shows differences between big town, small town and a village. This practical part contains also statistical calculations.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Struktura programu Life skills training

hodina	7. ročník	8. ročník	9. ročník
1.	Obraz sama sebe a sebezdokonalování	Zneužívání návykových látek...	Zneužívání návykových látek...*
2.	Umět se rozhodnout	Dovednosti rozhodování	Dovednosti rozhodování
3.	Umět se rozhodnout	Vliv médií	Vliv médií *
4.	Kouření - mýty a skutečnost	Zvládání úzkosti	Zvládání úzkosti
5.	Kouření - pokračování	Zvládání úzkosti	Zvládání hněvu *
6.	Alkohol - mýty a skutečnost	Zvládání hněvu *	Sociální dovednosti
7.	Marihuana - mýty a skutečnost	Dovednosti komunikace	Asertivita
8.	Reklama	Sociální dovednosti	Zvládání konfliktů *
9.	Násilí a sdělovací prostředky *	Asertivita	Jak čelit tlaku vrstevníků
10.	Zvládání úzkosti	Zvládání konfliktů *	
11.	Zvládání úzkosti	Jak čelit tlaku vrstevníků	
12.	Zvládání hněvu *	Jak čelit tlaku vrstevníků	
13.	Dovednosti komunikace		
14.	Sociální dovednosti		
15.	Sociální dovednosti		
16.	Asertivita		
17.	Asertivita		
18.	Zvládání konfliktů *		

* Tato témata jsou volitelná.

(www.drnespor.eu)

Příloha č. 2: Dotazník

1. pohlaví

- a) muž
- b) žena

2. věk

3. bydliště

- a) vesnice
- b) malé město (do 30 tisíc obyvatel)
- c) velké město

4. Jak trávíš svůj volný čas?

- a) sport
- b) hudba
- c) počítač, internet
- d) četba
- e) příroda
- f) chození ven s kamarády
- g) jinak(Jak?).....
.....

5. Kolik času denně strávíš u počítače?

- a) 0-1 hodinu
- b) 2-4 hodiny
- c) 5 hodin a více

6. Používáš internet?

- a) ano
- b) ne

7. Kolik času denně strávíš na internetu?

- a) 0-1 hodinu
- b) 2-4 hodiny
- c) 5 hodin a více

8. Vědí rodiče, jak trávíš volný čas?

- a) ano
- b) ne

9. Podnikáte s rodiči společné výlety/akce?

- a) ano
- b) ne

10. Sleduješ reklamy v televizi?

- a) ano
- b) jen některé
- c) většinou přepínám
- d) ne

11. Koupíš si v obchodě raději výrobek, který znáš z reklamy, než ten, který jsi nikdy neviděl/a?

- a) ano
- b) někdy
- c) ne

12. Viděl/a jsi v televizi nějakou reklamu na sázení po internetu?

- a) ano
- b) ne

13. Viděl/a jsi v televizi reklamu, která nabízí možnost stát se pokerovým hráčem?
- a) ano
 - b) ne
14. Navštívil/a jsi někdy hernu se zábavními automaty? (např. na dovolené)
- Zábavní automaty jsou ty, na kterých je možné hrát různé hry (např. lyžování, motorky, „střílečky“ atp.)*
- a) ano
 - b) ne
15. Hrál/a jsi někdy hru na zábavním automatu? (motorky, lyžování, střílení,...)
- a) ano
 - b) ne
16. Navštívil/a jsi někdy hernu s výherními automaty?
- Výherní automaty jsou takové automaty, které umožňují vyhrát peníze.*
- a) ano, v doprovodu rodičů
 - b) ano, sám/sama
 - c) ne
17. Hrál/a jsi někdy na výherním automatu?
- a) ano, s rodiči
 - b) ano, s kamarádem/kamarádkou
 - c) ano, sám/sama
 - d) ne

18. Napadlo tě, že bys mohl/a zkusit sázení po internetu?
- a) ano
 - b) ne
19. Vsadil/a sis někdy v internetovém sázkařství?
- a) ano, jednou
 - b) ano, vícekrát
 - c) ne
20. Hrál/a jsi někdy na internetu poker?
- a) ano, jednou
 - b) ano, vícekrát
 - c) ne
21. Vsadil/a sis někdy sportku?
- a) ano, s rodiči
 - b) ano, sám/sama
 - c) ne
22. Vsadil/a sis někdy v „tip sportu“ na výsledek nějakého sportovního či jiného utkání?
- a) ano, s rodiči
 - b) ano, sám/sama
 - c) ne
23. Využil/a jsi někdy možnosti vydávat se na internetu za někoho staršího?
- a) ano
 - b) ne

24. Vyhovuje ti, že na internetu není poznat, zda se někdo dělá starším než je?

a) ano

b) ne

25. Znáš někoho, kdo se na internetu vydává za staršího?

a) ano

b) ne